

SZAKDOLGOZAT

Mózes Inez

2020

NYILATKOZAT

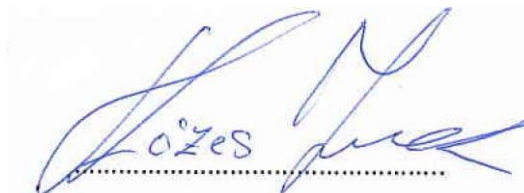
Alulírott MÓZES INEZ büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2020 12. hónap 11.nap

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mózes Inez', written over a dotted line.

hallgató aláírása

Budapesti Gazdasági Egyetem
Külkereskedelmi Kar
Nemzetközi Gazdálkodás Alapképzés
Nemzetközi Üzletfejlesztés szakirány

**Magyarország gazdasági fejlődése a Visegrádi Négyek
között az Európai Integráció erőterében**

Belső konzulens:

Vereckei László

Készítette:

Mózes Inez
Budapest 2020.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
Ábrajegyzék.....	2
Táblázatjegyzék.....	3
Bevezetés	4
1.KÖZÉP-EURÓPA EGYÜTTMŰKÖDÉSE: A VISEGRÁDI NÉGYEK.....	6
1.1.Egy történelmi szövetség megújítása, avagy a modernkori kezdet.....	6
1.2 A V4-ek gazdasági átalakulása az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt	10
1.3 Magyarország szerepe Visegrádi Együttműködésben	13
1.3.1 Magyarország elnöksége (2017-2018)	13
1.3.2.Magyarország és az Együttműködés napjainkban	14
2. AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ GAZDASÁGI HATÁSA A VISEGRÁDI CSOPORT TAGJAIRA.....	17
2.1 Lengyelország	17
2.2 Csehország.....	21
2.3.Szlovákia.....	24
2.4.Magyarország	29
3.AZ EURÓPAI UNIÓ FINANSZIROZÁSI RENDSZERE	35
3.1.Az Európai Unió támogatásairól általánosan	35
3.2. Az Európai Unió támogatása a V4-ek között regionális szinten	41
Összefoglalás és következtetések.....	45
Irodalomjegyzék	48
Ábrák és Táblázatok	57

Ábrajegyzék

1.diagram Bruttó hazai termék.....	57
2.diagram Államadósság a GDP százalékában megadva.....	58
3.diagram Munkanélküliségi ráta.....	59
4.diagram Az államháztartás hiánya és többlete.....	60
5.diagram Közvetlen külföldi tőke nettó beáramlás a GDP % -os arányában	61
6.diagram Az Európai Unió 2021-2027-es költségvetésének eloszlása.....	63

Táblázatjegyzék

1.táblázat Az Európai Unió 2021-2027-es Kohéziós Alap eloszlása a Visegrádi Négyek tagországaiban.....	63
2.táblázat Magyarország Európai Unió egyenlege.....	64
3.táblázat Lengyelország Európai Unió egyenlege.....	65
4.táblázat Csehország Európai Unió egyenlege	66
5.táblázat Szlovákia Európai Unió egyenlege	67
6.táblázat V4-es tagországok GDP megoszlása NUTS2 regionális szinten..... 2018	69
7.táblázat Az Európai Unió támogatása a V4 tagországok regionális bontásban a 2014- 2020 időszakban.....	71

Bevezetés

Dolgozatom témaválasztásának oka, hogy tizenéves korom óta foglalkoztat országok közötti szövetségek, megállapodások, kölcsönös vagy egy irányú támogatottság létrejötte. Érdekelt történelmi tanulmányaim során milyen érdekből, célból és hogyan jöttek létre ezek a kapcsolatok. Így választásom erre a témára esett, a dolgozat során saját hazám, illetve a további három V4 tagok gazdaságát vizsgálom, belevonva az Európai Unióhoz való csatlakozást. A Visegrádi együttműködés egyre szorosabb és egyre fontosabb napjainkban, Európa nagysága és sokszínűsége miatt a politikában is megmutatkozik a multi nacionalitásból is fakadó nézeteltérések, széthúzások, viták. Ebben a kisebb együttműködésben hamarabb talál közös nevezőt és megoldást négy ország, mint 27, és ahogy a mondás tartja „egységben az erő” így látom én a közép-európai „integrációt”. A téma fontossága abban is rejlik, hogy elsősorban Magyarországnak milyen gazdasági vagy kapcsolatai előnyei származnak a visegrádi együtt működésből majd kicsit nagyobb perspektívából vizsgálva a V4-ket hogyan szolgálja az Európai Unió.

Kutatásaim az alábbi kérdésekre keresi a választ:

1. *Milyen szerepet tölt be Magyarország a Visegrádi kooperációban?*
2. *Milyen szerepe van a V4-ek együttműködésének az Európai Unióban?*
3. *Hogyan fejlődött Magyarország, Szlovákia, Lengyelország, Csehország gazdasága az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt és után?*
4. *Milyen módon támogatja az EU a V4-ek országait általános és regionális szinten?*

Dolgozatomat három nagyobb témára osztom a dolgozat utolsó részénél az irodalomjegyzék mellett ábrákkal segítem kutatásom átláthatóságát. Az első blokkban a visegrádi együttműködést mutatom be, ezen belül a létrejöttével, történelmi áttekintésével illetve Magyarországra összpontosuló feladattal, tevékenységével foglalkozom a V4 csatlakozás keretein belül. Milyen feladatai és céljai gondolok a főbb mozgatórugókra illetve napjaink problémáira, ami kihat gazdaságukra, mint például a kialakult vírus helyzet. Ezen fejezet kutatásait legfőképp a sajtóközleményekre és nyilatkozatokra helyeztem. A második részben részletesen foglalkozom a négy ország gazdaságával a rendszerváltás utáni időszakot

vizsgálom. Több ponton elemzem az elmúlt évek gazdasági történéseit, hogyan hatott a Visegrádi Négyek országa gazdaságára a rendszerváltás, a privatizáció és a 2008-as világválságot hogyan kezelték, illetve milyen kapcsolatot ápolnak az Európai Unióval. Részletesebben mutatom be országonként az aktuális gazdasági és külkapcsolati jellemzőket. A blokk célja, hogy a V4-es tagországokat jobban megismerjük, így jobb képet, rálátást kapunk a Visegrádi tagországok céljaira, feladataira, sajátos működésére. A második fejezetben megmutatkozik a harmadik rész témája is igazából olyan, mint egy átmenet a két együttműködés között belép a kutatás színterére az Európai Unió. Az utolsó blokkban teljesebben ki a dolgozatban keresett kérdésem, milyen szerepet tölt be az Európai Unió a Visegrádi Négyek tagjainak gazdaságában? Először általánosan és kommunális szinten szeretném bemutatni, majd régiókra bontva az egyes támogatottsági szinteket. Ezzel is egy részletesebb, mélyebb képet mutatnék az EU források elosztásáról. Reményeim szerint mindenki számára átlátható lesz a válasz és a konklúzió. Hogyan és milyen mértékben fejlődtek az országok gazdaságilag az Európai Unióhoz való csatlakozásuk óta, a statisztikai adatokat táblázatok és diagramok segítségével szeretném jobban átláthatóvá tenni.

1.KÖZÉP-EURÓPA EGYÜTTMŰKÖDÉSE: A VISEGRÁDI NÉGYEK

1.1.Egy történelmi szövetség megújítása, avagy a modernkori kezdet

A felismerés ténye, hogy földrajzi adottság és gazdasági érdek céljából kooperáljunk, a szomszédos országokkal visszanyúl egészen 1335-be a helyszín pedig nem más, mint Visegrád. Akkoriban nem négyes, hanem hármasként tartották számon, amely cseh, lengyel és magyar királyok közt jött létre egy csúcstalálkozó keretében. A kezdeményezés akkori célja is elsősorban gazdasági töltetű volt, mégpedig Bécs árumegállító jog ellenében jött létre együttműködésük. Összefogásuk sikeres lett, együttes erővel új kereskedelmi utakat jelöltek ki és sikerült kikerülniük a bécsi vámot.

Majd egészen 1991-ig kellett várni, hogy megújítsák és életet adjanak az együttműködésnek. Elsősorban ezt az indítást komoly politikai változás idézte elő, felbomlott a Szovjetunió és a rendszerváltás elején voltunk. A Közép-Európai régió a szocializmus alatt nem volt különválasztható a Szovjetuniótól, az nem volt lehetősége ezeknek az országoknak külön kiemelni ezt a térséget. A Szovjetunió megroppanása után egyből megragadták az alkalmat ezeknek az országoknak a vezetői. A csehszlovák köztársasági elnök javaslatára Antall József magyar miniszterelnök szervezésében megtartották az újkori visegrádi találkozót 1991. február 15-én, ahol aláírták a nyilatkozatot. Ezt a kezdetben három majd Csehszlovákia kettéválását követő négy országot nem csak közös történelmük, hanem hasonló elképzeléseik és érdekeik kötötték össze. Megmutatták a fejlett Nyugat-Európának, hogy ők egy egység és mások, mint a térség többi tagja.¹

A felzárkózás és maga az integráció kezdete nem volt könnyű, hiszen három majd külön álló saját kultúrával és gazdasággal rendelkező ország nem egy szintről indult. Mivel a fejlettségi szint nem egyezett, ezért az országok nem partner kapcsolatba, hanem versengésbe kezdtek. Gazdaság terén a legfejlettebb tagország Csehország volt az ország miniszterelnöke Václav Klaus álláspontja az volt, hogy ez a kooperáció külsőnyomás Nyugat felől és országát csak visszahúzná ez az együttműködés, ahol a többi tag elmaradottabb. Országát kivette az együttműködésből ez az állapot addig tartott, míg kormánya meg nem bukott és lekerült a

¹ MÉSZÁROS Andor-Halász Iván-IIIés Pál Attila: Visegrádi Kézikönyv Esztergom,2017 9-14. oldal.

hatalom színpadjáról. Ez a példa is azt mutatta, hogy a V4-ek együttműködését sokban befolyásolta az országok aktuális kormánya.²

Létrehozták CEFTA-t, azaz a Közép-Európai Szabadkereskedelmi Övezetet 1992. december 21.-én. Elsődleges célja az volt, hogy elősegítse az EU-hoz való csatlakozást. Az akkori Csehszlovákia, Lengyelország és Magyarország voltak az alapító tagok nem sokkal később csatlakozott hozzá Közép-Európa több állama is³. A Közép-Európai Szabadkereskedelmi Övezet törekvése az volt, hogy a tagországok az EU-val rögzített társulási megegyezések tükrében biztosított piaci, gazdasági kedvezményekhez segítség egymást. Az együttműködés produktivitása azonban vitatható, mivel a tagok nem bátorkodtak elmenni a vámunióig, illetve a megállapodás fenntartotta azt az opciót, hogy bizonyos termékekre protekcionista rendelkezéseket alkalmazzanak bizonyos országok⁴. Bár 2000-es évek elején sikerült elérniük több gazdasági területen az egymás közötti vámmentességet. 2003. július 4-én a tagok aláírták azt a konvenciót, hogy amennyiben ha csatlakoznak, az Unióhoz egyidejűleg felbomlik korábbi CEFTA tagságuk.⁵

1993. január 1. után Csehország és Szlovákia érdekes helyzetbe kerültek. A tagországok nem gondolták gazdaságuk elég stabil ahhoz, hogy a szétválást problémák nélkül átvészeljék ezzel az indokkal később kezdték el a nemzeti szféra redukálását. A csehek gazdaságilag fejlettebbek voltak, mint a szlovákok így könnyebb helyzetben találták magukat. A cseh részen maradt az ipari erőforrás jelentős része, illetve Szlovákia akkori kormány nem tette meg a potenciális eljárásokat például a szlovákok Unió tagságáról csak 1997 után esett szó miután az EU az integráció csatlakozásához szükséges konzultációkat indítványozott.⁶

1999. május 14-én Szlovákia csatlakozásával létre hozták a Pozsonyi Nyilatkozatot, igaz maga a nyilatkozat és Szlovákia csatlakozása új lendületet adott az együttműködésnek. Mégis a háttérben érezhető volt a széthúzás. Szlovákia törekvéseit a fejlődésre és a

² HAMBERGER Judit: Közép-Európa politikai dimenziójának megvalósítási kísérlete: a Visegrádi Együttműködés (V4), *Külgügyi szemle*, 9. évf., 2010/2, 43–44. oldal

https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2010_02_Kezeep-Eurepa_politikai_di_.pdf (2020.10.14)

³ REMEK Éva (2015) *V4 kül- és biztonságpolitikája*. In: Tanulmánykötet a 6. Báthory-Brassai nemzetközi konferencia előadásaiból. Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola, Budapest, 285-294 oldal
Forrás: http://real.mtak.hu/85322/1/285_6BBK_konyv_2_u.pdf (2020.10.20.)

⁴ DUNAY Pál: Regionális együttműködés Kelet-Közép-Európában: befektetés eredmény nélkül? *Külpolitika*, 3. évf., 1997/2, 10-41. oldal.

Forrás: https://library.hungaricana.hu/hu/view/KULUGY_KulugyiSzemle_1997/?pg=185&layout=s (2020.10.20)

⁵ REMEK i.m. 285-294

⁶ TAKÁTS Gergely: A Visegrádi négyek és az európai integráció, *Globális biztonsági kihívások, NATO szerepvállalások és Közép-Európa*. szerk. GLIED Viktor – TARRÓSY István, Publikon, Budapest, 2006, 139–157. oldal
Forrás: http://www.publikon.hu/application/essay/296_1.pdf (2020.10.20.)

felzárkózásra csak rövid távú célként kezelte a többi tagország.⁷Bár Szlovákia is rálépett a V4-ek által kikövezett NATO tagsághoz vezető útra, mégis megnehezítette az ország helyzetét a belpolitikai problémák. Vladimír Mečiar kormányra kerülése igazán hátráltatta és lelassította a külpolitikai folyamatokat.⁸ Szlovákia főbb külkapcsolati céljai között szerepelt a NATO-hoz való csatlakozás, a tagok megegyeztek abban, hogy segítségére lesznek Szlovákiának e törekvésének elérésében. Javaslatokkal látják el az újonnan kivált országot, hogy elősegítsék az euro-atlanti szervezethez való csatlakozását.⁹Az ehhez vezető sikert az 1998-as kormányváltás hozta meg, ahol Mikulás Dzurinda miniszterelnököt választották meg, aki demokrata párti volt és igencsak támogatta a nyugati külpolitikai kapcsolatokat. Az új kormány, új utat nyitott az euro-atlanti szervezethez való csatlakozáshoz és kilépett több Oroszországgal való együttműködésből.¹⁰A V4-es összefogás fellendülni látszott amellet, hogy segítették Szlovákiát, a tagországok szükségesnek érezték, hogy a hadipar színterén is fenntartsák összefogásukat, a béke megőrzése érdekében, így csapategységeket kiszervezését kezdeményezték a balkáni összetűzés lecsillapítására.¹¹

Az előbb említett pozsonyi nyilatkozat jelentősége abban rejlett, hogy itt alapozták meg az „elnökségi rendszer”, ami évenkénti rotációs rendszerben működött. Ami azt jelentette minden egyes évében más-más V4-es tagországnak jutott az a feladat ,hogy helyet biztosítson a tárgyalásoknak és irányítsa a konferenciákat. A nyilatkozatban meghatározták tisztségre és alkalmakra lebontva a találkozók kötelező számát. Illetve az esedékes elnökség feladatait is lefektették. Az aktuális elnökség legfontosabb feladata közé tartozott, hogy előre mozdítsa, megerősítse a V4-es együttműködést ezen belül évi riportot kell készíteniük előre az adott év céljairól, tevékenységéről, amit a tárgyév végén a tagországok vezetői minősítenek.¹²

A V4-ek újult és működő összefogását mi sem bizonyította jobban, mint hogy létrehozták az International Visegrad Fund (IVF), azaz a Nemzetközi Visegrádi Alapot, ami az 1991-ben létrehozott együttműködés egyetlen intézményesített szervezete. 2000. Június

⁷ URBAN Rusnák :Visegrád: múlt és jövő között (Angol nyelven megjelent: International Issues 4, SIIS, Bratislava, 2002. Fordította: Rádai Gábor.)Forrás: <http://beszelo.c3.hu/03/03/10rusnak.htm> (2020.10.20.)

⁸ PRZMYSLAW Pacula: A visegrádi országok NATO-integrációjának folyamata,In : Stepper Péter Közép-Európa és a visegrádi együttműködés-Történelmi és politikai nézőpontok. Budapest, 2019 , Antall József Tudásközpont kiadvány 97.-100. oldal

⁹ TAKÁTS i.m. 147

¹⁰ PRZMYSLAW i.m. 100

¹¹ TAKÁTS i.m. 147

¹² TAKÁTS i.m., 147., HAMBERGER i.m., 44.

09.-én kezdte működését Pozsonyban.¹³ Az Alap törekvése, amit az alapszabályzatban le is fektettek, hogy a V4-ek szorosabb kapcsolatát szolgálja tulajdonképpen a négy tagállam kulturális, oktatási és tudományos kapcsolatok megkönnyítése és szorosabbá tétele egymás között. Ezt bizonyos projektek finanszírozásával valósítják meg, a megpályázandó projektekre elsősorban civil szervezetek jelentkezhetnek. A régió kívül is támogatja civil szervezetek már megvalósított terveit, illetve olyan tanuló is kérhet támogatást ösztöndíj formájában, aki valamelyik Kelet-Európai országból érkezik, de az egyik V4-es tagországban kívánja felsőoktatását folytatni. hiszen nem csak egymás között szeretnének jó viszonyt kialakítani, hanem például a szomszédos országokkal is. A pályázatokat két nagyobb csoportra osztják az egyik a klasszikus pályázati projektek (grant) a másik kategóriába az oktatási vagyis különböző tanulmányi projekt (mobility) kerültek. 2003-ban az más példáját követve megalkották a saját ösztöndíj tervüket ami a „Visegrádi Ösztöndíj” nevezést kapta, elsősorban MA tanulmányokat végző diákok pályázhatják meg.¹⁴

Az Alap legfontosabb szerve a Külügyminiszterek Konferenciája amelynek tagjai a kooperációban résztvevő országok külügyminiszterei. Évi egyszer szerveznek találkozót, amin túlnyomó részt az IVF pénzügyi részével foglalkozik, illetve a komolyabb tervekről és költségvetésekről esik szó. A Nagykövetek feladatai közé tartozik a költségvetés előterjesztése amit aztán a Konferencián hagynak jóvá, tagjai az éppen aktuális elnökséget végző ország felhatalmazott nagykövetei. Az intézmény irányító szerve pedig a Titkárság legfőképp adminisztratív feladatokat lát el a Titkárság vezetőjét három évre választják a Külügyminiszterek Konferenciáján. Az Alap bevétele a tagok pénzügyi hozzájárulásával jön létre, megalapításakor a kezdő költségvetés 800.000 euró volt, minden tagország egységesen 200.000 euróval kellett hozzájárulnia az Alaphoz. Napjainkban a költségvetés már eléri 8.000.000. eurót, ami azt jelenti, hogy a „tagsági díj” országonként 2.000.000 eurót kóstál. A Nemzetközi Visegrádi Alap egy kiváló minta arra milyen jól működhet egy szervezet ami országokat köt össze miközben civil szervezeteket és diákokat támogat és lehetőséget ad arra, hogy megismerjék más ország kulturálóját és szélesítse tudásukat más környezetben is.¹⁵¹⁶

¹³ Kreatív Európa oldala : International Visegrad Fund (IVF) - Nemzetközi Visegrádi Alap Forrás: http://kultura.kreativeuropa.hu/content.php?hle_id=9563 (2020.10.23.)

¹⁴ ANTALL-Horváth Veronika: A Nemzetközi Visegrádi Alap egy szervezet, amely összeköt, In: Stepper Péter, Közép-Európa és a visegrádi együttműködés-Történelmi és politikai nézőpontok. Budapest, 2019, Antall József Tudásközpont kiadvány 128.-133. oldal

¹⁵ ANTALL i.m. 128.-133

¹⁶ A Nemzetközi Visegrádi Alap hivatalos weboldala. Forrás: <https://www.visegradfund.org/about-us/the-fund/>(2020.10.23.)

1.2 A V4-ek gazdasági átalakulása az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt

Fontos megnéznünk a Közép-Európai régió gazdaságát az integráció előtti időszakban is, hiszen így értjük meg és kapunk teljes képet arról, milyen nehéz is volt felállnunk és irányt változtatnunk a Szovjetnyomás után. Milyen hátránnyal kellett megküzdenünk és milyen feladataink voltak, hogy mi is helyet kaphassunk a „nyugati klubba”.

A rendszerváltás után a kelet-közép európai országok együttműködését több tényező is nehezítette ezeknek a akadályoknak a főbb mozgatórugója, hogy egy azonos nehézséggel küzdöttek, a gazdasági rombolás megegyező volt minden tagországnál hiszen ugyan azt a gazdasági hanyatlást örökölték, illetve tudták a gazdasági gyarapodás motorját nem ebben a térségben fogják megtalálni, hanem a KKE régióin kívül. A nyugati országok számára ,viszont nem volt elég vonzó a térség ahhoz, hogy tőkét investáljon az országokba.¹⁷ A KGST szétesésével kézen fogva járt az is, hogy a már meglévő piacra és keresletre gyártó kereskedem, széthulljon ,hiszen a Szovjetunió fizetésképtelenné vált legalábbis az import piaccal szemben. Nagy bajba kerültek így a régió kereskedői, nagy részben olyan árut, termékeket készítettek, amire a Nyugati-Európában nem igazán volt kereslet. Ebben az időszakban igen csak felgyorsultak az események, ahogy megnyíltak a határok nagy lendülettel robbant be a gazdaságba a globalizáció, így több fronton kellett helyt állnia a termelőknek, hiszen a piaci nyomás is jócskán megnőtt. Ezek a tényezők makrogazdasági szinten is felütötték fejüket az akkori gazdasági életben: a piacosítás következtében nőtt az infláció, az állami költségvetés deficitje következett be, fizetési mérleg gondokkal küzdöttek, ezáltal az államadósság is nőtt. Jelentős nemzetközi segítséget kaptak a V4-es tagországok, így sikerült egy kezdő gazdasági helyzetet megteremteniük, amire már tudtak a továbbiakban támaszkodni és építkezni.

Menyes Roland tanulmánya szerint fontos szerepet játszott ebben a gazdasági felzárkóztatásban a privatizáció, amely egy eszköz volt demokrácia megalapozásában, emellett egy fix bevételt jelentet az államháztartásnak. A privatizáció sikeresnek mondható, hiszen a nyugati elvárásnak megfelelően a gazdaság 75-80%-át sikerült magán kézre keríteni. Igazából, ezzel sikerült a kapitalizmus alapjait lefektetni, ami hozzájárult ahhoz, hogy

¹⁷ KŐRÖSI István: Közép-Európa helye a nemzetközi (európai) gazdasági, pénzügyi és innovációs folyamatokban,2010. , 64-67.oldal Forrás: https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2010_01_Kezeep-Eurepa_helye_a_nemz.pdf (2020.10.26)

elkezdjük behozni elmaradásunkat a nyugattal szemben, sikerült megnyernünk külföldi tőke befektetőket, ami elősegítette a vállalatok korszerűsítését és gyarapodását.

A folyamat kulcsfontosságú szereplője volt a Foreign Direct Investment (FDI) a kölcsönösség elvén hasznosnak mutatkozott ez a kapcsolat, hiszen a fejlett nyugati országból kapott tőkékért cserébe egy alacsony munkabérért, megfelelő tudással rendelkező munkásokat kapott. Ez a kapcsolat jól jött később is a V4-ek számára, ugyanis a FDI túlnyomó része EU tag volt és ez is ugyancsak elősegítette a későbbiekben a csatlakozás sikerességét. Az EU a gazdasági átalakulás zökkenőmentesség és a csatlakozás elősegítése érdekében létrehozott a PHARE támogatási formát, amely kifejezetten a belső strukturális és fejlettségi szintkülönbség felzárkóztatására szolgált. Szinte a legtöbb KKE régió nagyon elmaradottnak számított kivéve Magyarország és Csehország fővárosát: Budapestet és Prágát. A régió elmaradottsága nem csak a régi rendszer eredménye, hanem alapjaiban nem állt stabil lábakon a gazdaság és a belső tőke hiánya is nagy gondot okozott. Nemzetközi segítség nélkül sajnos nem tudtunk volna (legalábbis ilyen ütemben) megfelelni azoknak a kritériumoknak, amit az EU támasztott elénk a csatlakozás érdekében. Megreformálták a nehézipart és emelték az ipar versenyképességét. A külföldi tőkebefektetők és a hatékony „hazai” munkaerő meghozta sikerét beindult a termelékenység növelés és ezáltal a felzárkózás is. A gazdaság fellendülésével kéz a kézben járt a jövedelmek emelkedése.¹⁸ Több gazdasági oldalról segítette ezt a törekvést az ISPA program például infrastrukturális és környezetvédelmi fejlesztési tervek támogatását biztosította. A SAPARD projekt pedig a vidékfejlesztést és a mezőgazdaság felzárkóztatását segítette.¹⁹

A gazdasági változásnak megvolt az áldozata az ipari termelés rombolása elkerülhetetlen volt, bár ennek a rombolásnak meg volt a pozitív oldala, hiszen a régi lebontása nélkül nem tudjuk az újat felépíteni. Az export beindulása, az emberek bevétel növekedése lehetővé tette, hogy termékeiknek új területet biztosítsanak és elindítsák árucikkeiket a nyugati piacra.²⁰

A statisztikai adatok számokkal támasztják alá a felzárkózást, és hogy a gazdasági átalakulás után a V4-es országok erőteljes növekedést mutattak egész rövid idő alatt. Ezt a

¹⁸ MENYES Roland: A V4-országok gazdasági átalakulása (1989-2004) ,In: Stepper Péter, Közép-Európa és a visegrádi együttműködés-Történelmi és politikai nézőpontok. Budapest, 2019 Antall József Tudásközpont kiadvány 34.-60.oldal

¹⁹ PALYAZAT.gov.hu hivatalos oldala: Előcsatlakozási alapok
Forrás :https://www.palyazat.gov.hu/elocsatlakozasi_alapok (2020.10.28)

²⁰ MENYES i.m. 34.-60. oldal

féle növekedést két féle mutató fejezi ki a legjobban a GDP, ez a mutatószám fedi fel egy adott ország bruttó hazai értékét, a GDP adataiba beleszámítják az itthon üzemelő külföldi cégek és természetes személyek bevételét is. A másik fontos adatcsoport GNI a bruttó nemzeti érték, ezeknél a számoknál már csak az ország saját vállalatainak és polgárainak jövedelmét számítják bele. A GNI számai a KKE országoknál általában kevesebbet mutatnak, mint a bruttó hazai érték emellett közre játszik az előzőleg említett külföldi tőkebefektetők magas aránya is. A posztkommunista országok mutatóit jócskán megtépázta a rendszerváltás és az azt követő pár év. Majd a rendszerváltás utáni időszakban ezek a számok és mutatók igencsak kezdtek megugrani a V4-es tagországok számára. Az ezredforduló előtti időszakban Lengyelország gazdasági fellendülése történt a leggyorsabb tempóban, majd a 2000-évek után Szlovákia tudhatta magáénak ezt a pozíciót. A számok azt is jól mutatják, hogy Németország igen lassú ütemben fejlődött ugyanebben az időszakban, ez a mi és környező országainkat is befolyásolta, hiszen Németország az egyik legfontosabb export piacunkká vált.

Fontos tényező a nemzetközi versenyképesség színterén az infláció mértéke. KKE térségében ez a szám minden ország adataiban magas volt. A fogyasztói áremelkedés csúcspontja 1991-ben következett be amikor is Magyarországon 35, Csehszlovákiában 47,2 és Lengyelországban 67,8 százalékos értéket ütött meg. A 2000 évek elejére nagymértékben sikerült csökkenteni ezeket a mutatókat.²¹Csehország újfajta inflációs politikát vezetett be, ez egy nettó adat volt az áremelkedési célok elérésének érdekében. Ebben a nettó mutatóban nem volt benne a közterhek hatásai, illetve hatósági díjszabások. Sikeresen követték a célkitűzést és ennek sikerét több intézkedésben látták. Ilyenek voltak, a nemzeti bank szuverenitása, a hatalom szigorú költségvetési tervet követett, illetve elsődleges célként tűzte ki az árstabilitást. Míg más hasonló gazdasági helyzetben lévő ország inkább más nemzetgazdasági célt részesített előnyben. Lengyelország később kezdte el áthelyezni a prioritást a gazdasági politikájában. Ahogy Lengyelország úgy Magyarország és Szlovákia is a fogyasztói árindexet használja mutatóként a gazdaságpolitikában. Összeségében elmondható, hogy a tagországok különféle módszert választottak az inflációs célok elérésében.²²Ezek a módszerek sikeresek voltak, hiszen az ezredforduló után sikerült visszaszorítani a pénzromlást és hasonló számokat felmutatni, mint egyes már EU tagságban lévő országoknak.²³

²¹ KŐRÖSI i.m. 68-71. oldal

²² NOVÁK Zsuzsanna : Monetáris politika, infláció és gazdasági növekedés Kelet-Közép és Délkelet-Európában
Közgazdasági Szemle, LXI. évf., 2014. július–augusztus, 929-931. oldal

Forrás: http://real.mtak.hu/17310/1/Kszemle_CIKK_1495.pdf (2020.11.03)

²³ KŐRÖSI i.m. 70. oldal

1.3 Magyarország szerepe Visegrádi Együttműködésben

Szeretném Magyarország szerepvállalásának jelentőségét a közel múlt, jelen illetve a jövő időintervallumában vizsgálni. Egyrészt V4-es tagország lévén az egyik legfontosabb feladat az együttműködésben az elnökségi szerep betöltése. Legutóbb hazánk 2017 és 2018 között töltött be, talán ebben a szerepben mutatkozik meg leginkább egyes tagországok hozzáállása a kooperációhoz. Másrészt a mostani európai gazdasági és politikai platformon gyakorolt befolyásoltságát és aktuális kérdésekben való állásfoglalását tanulmányozom.

1.3.1 Magyarország elnöksége (2017-2018)

1991-től számítva az elnökségi szerepet Magyarország immáron már 5. alkalommal tölthette be.²⁴ A 2017; 2018.-as éveket tekintve több belpolitikai változáson estek át az tagországok, többek között kormányválság és kormányváltás volt a módosulás okozója. Ezek a tényezők viszont nem gyengítették az együttműködés erejét. Utóbbi időkben igen csak szerepet kellett vállalnia a V4-nek a külpolitikai kérdésekben Európa és az Unió tekintetében is. Mint a Brexit politikai és gazdasági hatása, mint a digitalizáció, migráció és nem utolsósorban az érdekérvényesítés témái kaptak főszerepet. Magyarország az elnöksége alatt fontosnak tartotta, hogy ezekben a kérdésekben dűlőre jussanak, megállapodjanak, egy közös nézőpontban még mielőtt az Unióval egyeztetnek. A magyar elnökséggel egybeestek az Európai Unió a több éves pénzügyi keretével (MFF) kapcsolatos tárgyalások. A 2018. január 26.-án Budapesten tartották a csúcstalálkozót, ahol a tagországok vezetői egy olyan egységes rendeletet hagytak jóvá, amiben konkrét javakat tesznek az Európai Unió jövőjével kapcsolatos kérdésekben. Emellett felszólaltak az egyes tagországokban jelen lévő alacsonyabb minőségű élelmiszerek mellett, megkérve az EU-t az ügy alapos kivizsgálására, ami végül kereskedelmi irányelv korrigálásához vezetett. A V4-ek számára fontos az Európai Unióval ápolni a jó viszonyt, gazdaságilag elsősorban nem is az EU által nyújtott támogatások miatt, hanem az Unió piac ezen belül is leginkább a német export piac mélysége és hatékonysága miatt. Sokszor ez a legfőbb mozgatórugója annak, hogy gyorsan egy nevezőre kerülnek a Közép-Európai tagállamok még, eltekintve attól milyen párt is áll aktuálisan hatalmon. A magyar elnökségi év alatt az ország feladataként tűzte, hogy a társadalmakat közelebb hozza egymáshoz, különböző eseményeket hoztak létre ennek érdekében és

²⁴ A Visegrádi Csoport 2017/2018. évi magyar elnökségének programja, Külgazdasági és Külügyminisztérium, Budapest, 2017 7. oldal

Forrás: <https://kki.hu/assets/upload/a-visegradi-csoport-magyar-elnoksege-program.pdf> (2020.11.06)

oktatóanyagot, ismeretterjesztőt készítettek a magyar elnökség jóvoltából, amik segítenek jobban megismerni szomszédos országainkat.²⁵

1.3.2. Magyarország és az Együttműködés napjainkban

2020-ban az egyik legnagyobb gondot a vírus helyzet okozta, ami hamar globális méretet öltött. Különböző intézkedéseket vezettek be annak érdekében, hogy megfékezzék a vírus terjedését. Ez gazdaságilag szinte kivétel nélkül minden országban visszaesést okozott, a sok bezárás miatt, ami elsősorban munkanélküliséget eredményezett, de majdnem az összes gazdasági területen lehetett érezni a vírus következményeit. A jelenség két hullámban ütötte fel a fejét először tavasszal, másodszor az őszi időszakban.

Március elején, ahogy felütötte a fejét a vírus Európában rendhagyó találkozót hívtak össze az országok vezetői, amit Prágában tartottak meg és a kialakult helyzet kérdéseit vették át.²⁶ Geográfia szempontból, is kiemelkedő fontosságú ebben a helyzetben az összefogás és a gördülékeny együttműködés a határ zárok illetve az országok szomszédsága miatt gyorsan terjed át egyik országból a másikba. Az országok vezetői folyamatosan tartották a kapcsolatot videókonferencia keretein belül, hogy segítség, tájékoztassák egymást illetve egyeztessék a következő lépést a vírus elleni küzdelemben.²⁷ Az első hullám során összehangolva támogatták egymást a kooperációban jelenlevő országok, főleg a diplomáciai ügyekben mutattak példa értékű hozzáállást. Szijjártó Péter magyar külügyminiszter szerint az országok viszonzott segítségnyújtásban részesítette a külföldön maradt állampolgárokat és támogatták hazajutásukat, illetve azok a lengyel orvosok, akik a legfertőzöttebb országban gyógyítottak, megosztották tapasztalataikat a másik három állammal.²⁸ A nyugati országok 70-90%-ban átvállalták a munkavállalók bérét és támogatták azokat, akiknek a vírus miatt szűnt meg munkahelyük. A Közép-Európai régió viszont másképp próbálta védeni a gazdaságot-hitelprogramokat hoztak létre és törlesztési moratóriumot adtak. Európa országaiban szinte

²⁵ DOBROWIECKI Péter-GARAI Nikolett-UGRÓSDY Márton- FÖLDVÁRI Mátyás – ISTRATE Dominik: Hogyan értékelhető a magyar V4-elnökség? Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2018 3-9. oldal

Forrás: https://kki.hu/assets/upload/13_KKI_4_1_V4_20180726.pdf (2020.11.06)

²⁶ Koronavírus: összehangolják a népegészségügyi tevékenységüket a visegrádi négyek

Forrás: https://hvg.hu/vilag/20200304_koronavirus_jarvany_visegradi_negyek (2020.11.13)

²⁷ Koronavírus: Példaértékű a visegrádi négyek együttműködése

Forrás: <https://felvidek.ma/2020/03/koronavirus-peldaerteku-a-visegradi-negyek-egyuttmukodese/> (2020.11.13.)

²⁸ Szijjártó: a visegrádi együttműködés jól vizsgálják a mostani nehéz időszakban is

Forrás: <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/szijjarto-visegradi-egyuttmukodes-jol-vizsgalik-mostani-nehez-idoszakban> (2020.11.13)

azonos intézkedéseket hoztak a járvány megfékezése érdekében maszkviselés, időszoros vásárlás, gyülekezés, rendezvények tiltása, éttermek, szórakozóhelyek és minden fajta üzlethelység bezárása kivéve patikák, bankok és az élelmiszerüzletek.²⁹ A gazdasági intézkedésekben, ahogy említettem, eltérően reagáltak az országok, bár mindenki legfőbb céljának a munkahely megőrzését tekintette és a lehető legtöbb intézkedést ennek érdekében tették. Ezen kívül az EU is létrehozott egy segélyalapot, ami a SURE nevet kapta, részben visszatérítendő, másrészt nem visszatérítendő segélyként nyújtotta az unió tagok között az munkahelyvédelem érdekében. Népszerű intézkedés volt bizonyos országokban az azonnali képzéjuttatás, és a munkanélküli támogatás bővítése is.³⁰

A tavaszi hullámot követően megtartották a V4+ Németország csúcstalálkozót, amit online bonyolítottak le, a találkozó legfőbb témája a helyzet miatt kialakult gazdasági visszaesés és a gazdaság újra indításáról szólt. Illetve arról egyeztettek, hogy a következő hullámot felkészültebben kell, hogy várja Európa.³¹ A szoros együttműködés jele az is, hogy Magyarország megengedte a V4 tagországoknak, hogy egy negatív teszttel is beutazhatnak hazánkba. Orbán Viktor az erős politikai viszonytal magyarázta döntését, amit a bledi találkozáson fogadott el először a cseh turistákra vonatkozóan annak ellenére, hogy erősen növekedő tendenciát mutattak a fertőzöttek száma. Hogy ne tűnjön kivételezésnek a cseh kezdeményezés, kiterjesztette a másik két tagországra is engedelményét. Így akinek előzőleg volt foglalva szállása meglátogathatta országunkat a határzár alatt is, ha az illető cseh, szlovák vagy lengyel állampolgár és 5 napon belüli negatív rendelkezett.³²

Szeptember beköszöntével elkezdtek megemelkedni a megbetegedettek száma, ez következtetni engedett arra a „jövendölésre”, hogy megérkezett a második hullám. A számok azt mutatják, hogy mind a négy országban magas a fertőzöttek száma illetve a halálozási arány. Csehország vezeteti ezt a listát majd Magyarország áll a második helyen a halálozási számokat tekintve. Magyarországon a korábbinál szigorúbb intézkedéseket vezettek be amely november 11.-től lép életbe, többek között :kijárási tilalmat 5 és 20 óra között, éttermek

²⁹ Jól reagáltak a járványra a V4-ek

Forrás: <https://moszkvater.com/jol-reagaltak-a-jarvanyra-a-v4-ek/> (2020.11.13)

³⁰ Gazdasági intézkedések a koronavírus ellen: nemzetközi összehasonlítás

Forrás: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200618/gazdasagi-intezkedesek-a-koronavirus-ellen-nemzetkozi-osszehasonlitas-437398> (2020.11.13)

³¹ A német kancellárral egyeztettek a visegrádi négyek

Forrás: <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/nemet-kancellarral-egyeztettek-visegradi-negyek> (2020.11.13.)

³² Itt a magyarázat, miért kivételezett Magyarország a többi visegrádi országgal a teljes határzár ellenére

Forrás: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200901/itt-a-magyarazat-miert-kivetelezett-magyarorszag-a-tobbi-visegradi-orszaggal-a-teljes-hatarzar-ellenere-446784> (2020.11.13)

bezárása, oktatás digitalizálása. A vállalkozások megsegítése képpen az állam a szállodai foglалások 80%-nak kifizetését átvállalja, az éttermek illetve a szabadidő intézmények dolgozói járulék mentességben részesülnek 30 napig, ezek a dolgozók munkavállalói bérét az állam 50% - ban finanszírozza .³³

Eurostat adatai szerint 2008-as válság óta nem tapasztalt Európa ekkora gazdasági visszaesését. A V4-ek között Lengyelország adatai mutatják a legkisebb gazdasági hanyatlást bár összességében a „visegrádiak” csökkenési mutatója az európai átlag alatt maradt. ³⁴³⁵

³³ MAGYARORSZÁG kormánya hivatalos oldal: Új intézkedések a járvány ellen

Forrás: <https://kormany.hu/> (2020.11.14.)

³⁴EUROSTAT: GDP down by 12.1% in the euro area and by 11.9% in the EU

Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11156775/2-31072020-BP-EN.pdf/cbe7522c-ebfa-ef08-be60-b1c9d1bd385b> (2020.11.14)

³⁵ Jól kezelik a járvány okozta válságot a visegrádiak

Forrás: <https://magyarnemzet.hu/belfold/jol-kezelik-a-jarvany-okozta-valsagot-a-visegradiak-8665716/> (2020.11.14)

2. AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ GAZDASÁGI HATÁSA A VISEGRÁDI CSOPORT

TAGJAI

2.1 Lengyelország

Ahhoz, hogy teljes átfogó képet kapjunk egy ország gazdasági helyzetéről, tudnunk kell az előzményeket is, ez segítséget ad megérteni jelen helyzetben miért tart ott az adott ország gazdasága, ahol és mit miért tesz. Lengyelország gazdasági múltjában jelentős szerepet játszik az a tény, a szocializmus idején, élen járt az államadósság felhalmozásában. 1992-ben ez a szám a GNI 147%-át mutatta. Lengyelország adósság csökkentésében nagy szerepet játszott, hogy a rendszerváltás következtében segítséget kapott tárgyalások során sikerült megegyezniük a Párizsi és a Londoni Klubbal ami azt jelenti, hogy az állami és magánhitelezők elengedték a feljükk való tartozás felét, illetve fizetési moratóriumot kapott a 2000 évekig. Cserébe a klubok bizonyos feltételekhez kötötték engedményüket, bár ezek a feltételek egyébként is a gazdasági változásokat segítették elő, így a lengyelek szívesen vállalták ezeket. Ennek következtében sikerült lecsökkenteniük 1995-re már csak 49,6%-a volt a GNI-nek. Majd 1995 -2001 között a lengyel deficit a GDP 4,4%-a volt. A másik fontos gazdasági előzmény és változás a privatizáció volt. A lengyelek a kisvállalatok privatizálását már a 1990-es évek elején befejezték, illetve a mezőgazdasági szektorok a rendszerváltás előtt is magántulajdonban maradtak, így ezt a területet kizárhatták a magánosítási teendők közül.

³⁶A lengyel privatizálás egyedülálló módon a V4-ek között három hullámban és elég hosszú távon történt (1990-2011). Mint előbb említettem a kisvállalatok magánkézbe jutattása gyorsan véghez ment, ez nem mondható el a nagyvállalatokról, amelyeknek árusítása csak 1993-tól kezdődött meg. A folyamat haladásának lassúsága a politikai háttérben keresendő, ugyanis 1990-2001 között 9 kormányváltás történt, így nem tudtak egy hosszútávú gazdasági startégiát megtervezni, mivel minden kormánynak más elképzelése volt a privatizáció kérdéseiben. Az 1990-ben hatalmon lévő Mazowiecki-kormánynak köszönhetik, hogy olyan jogokat fektetett le, amivel véglegessé tette a gazdasági változást. Sajnos az utána következő 7 éve elkeserítő számokat mutatott a privatizáció területén, a KKE országok közül Lengyelország teljesített a leggyengébben a magánosítás tekintetében. 1997-ben a Buzek-kormány hatalomra kerülése után négyszeresére nőtt a magánosítás mértéke viszonyítva a

³⁶ ZULIK Ákos: Zöldebb-e a szomszéd kertje? – A lengyel és magyar gazdasági rendszerváltás
Forrás: <https://osszkep.hu/2016/03/hol-lett-zoldebb-a-szomszed-kertje-a-lengyel-es-magyar-gazdasagi-rendszervaltas/> (2020.11.14.)

1990-1996 közötti időszakhoz. A magas és hirtelen növekedés hátterében több tényező is állt, egyrészt az aktuális kormány többféle reformot szeretett volna végrehajtani, amelynek fedezésére a privatizációból befolyt összeget szánta. Másrészt, az EU-nak többféle elvárása, feltétele volt a csatlakozáshoz így a lengyel kormány felé is támasztott elvárásokat. Ennek hatására több területre terjesztette ki a privatizálást, mint a bank, telekommunikáció és a nehézipari szektor. Ezek az intézkedések növelték az államháztartás bevételeit, illetve a külföldi tőke behozatal is felgyorsult egyre több külföldi kívánta behozni tőkéjét az országba. Újabb kormányváltás követően a 2000-es évek elejére ismét visszaugrott a privatizálás üteme, majd 2004 és 2007 között minimumra csökkent.³⁷ Lengyelország általános GDP növekedési rátáját tekintve 1990 és 2004 között növekedést mutatott kivéve 1997 és 1999, ahol csökkenést mutattak a számok.³⁸ A rendszerváltástól az unió csatlakozásáig sokféle gazdasági intézkedés és reform közül kettőt emelnek ki és tartanak fontosnak. Az egyik a magánvállalatok hihetetlen gyors és sikeres növekedését a semmiből a másik pedig a piacgazdaság radikális reformja mint jogi, mint intézményi szinten. Ezek az újítások is nagyban szolgálták az integrációhoz való csatlakozást.³⁹

A lengyelek véleménye a csatlakozásról igen megosztó volt, úgy gondolták az EU-hoz való csatlakozás csak bizonyos társadalmi rétegek számára nyújt segítséget, illetve hogy a csatlakozással való előnyöket csak később fogják megtapasztalni.⁴⁰ 2004. május 1.-jén meg is történt a hivatalos csatlakozás, a sok felzárkózási reform meghozta gyümölcsét. Mint posztkommunistaország, a gyors ütemű gazdasági fejlődés ellenére is elmaradott országnak számított az EU tagországai között. Ahogy sok más hasonló helyzetben lévő ország gazdasági segítséget és gyors felzárkózás reményét látták a csatlakozásban, emellett aggodalmat is okozott, hiszen fel kellett venniük a versenyt az EU tagországainak vállalataival is. A szakértők úgy gondolták ez egy sokkal hosszabb folyamat, amikor is látni fogják a csatlakozás jótékony hatását a gazdaságra. A jóslott 20-25 év helyett már az első 10 éves ciklusban megmutatta eredményét a belépés. A csatlakozás hatalmas sikerrel járt hiszen a

³⁷ GIRST Noémi: Privatizációs trendek Lengyelországban, Polgári Szemle, 2016. DECEMBER - 12. ÉVFOLYAM, 4-6. SZÁM

Forrás: <https://polgariszemle.hu/archivum/133-2016-december-12-evfolyam-4-6-szam/kozpenzugyek-gazdasagpolitika-fenntarthato-fejlodes/841-privatizacios-trendek-lengyelorszagban> (2020.11.14)

³⁸ MACROTRENDS :Poland GDP Per Capita 1990-2020

Forrás: <https://www.macrotrends.net/countries/POL/poland/gdp-per-capita> (2020. 11. 16.)

³⁹ STANISLAW Gomułka : Poland's economic and social transformation 1989–2014 and contemporary challenges Central Bank Review ;Volume 16, Issue 1, March 2016, 19-23 oldal

Forrás: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1303070116000068?via%3Dihub> (2020.11.16)

⁴⁰ JACEK Kucharczyk: Poland's Road to Europe in the Eyes of Public Opinion

Forrás: <https://www.iwm.at/transit-online/polands-road-to-europe-in-the-eyes-of-public-opinion/> (2020.11.16.)

belépés óta csak nem a GDP felével (47,8%-kal) növekedtek a számok. A siker egyik meghatározó kulcsa a lengyel export virágzása volt, a közvetlen külföldi tőkebefektetés és a belső termelékenység, illetve kereslet is erősödött. Az integrációba való belépés új piacokat nyitott meg a lengyelek számára. Lengyelország export piaca felpörgött az EU tagországai felé az export meg háromszorozódott a 2004 és 2014 közötti időszakban az élelmiszerek és mezőgazdasági termékeket tekintve. Megkapták a megtisztelő 8. helyet az Európai Unión belüli kereskedelemvezető exportóri kimutatásban. A csatlakozást követő ötödik évben Lengyelország mérlege szufficitot mutatott a többi EU partnerrel folytatott kereskedelemben, ezt igazán szép sikernek könyvelhették el a lengyelek, hiszen 2004 előtt ez a szám deficitet mutatott. A legnagyobb működő külfölditőke beáramlást 2006 -os, 2007-es illetve 2011-es időszakban mérték illetve az euro válság miatt 2012 és 2013-ban jegyezték. Az FDI nagy hatást mért a lengyel gazdaságra több fronton többek között hozzájárult az általános fejlettség, a gazdaság és kivitel gyarapodásához⁴¹. Lengyelország még mai napig nagyon vonzó a külföldi tőke befektetők szemében, hiszen több vonása vonzó a befektetők számára, mint az olcsó képzett munkaerő, a megingathatatlan gazdasága, illetve fontos tényező, hogy az unió tagja. Viszont a mostani konzervatívnak mondott kormány politikája visszatornázta a számokat az FDI befektetések terén⁴².

A 2008-2009-es válság szinte az összes európai országra hatással volt, mégis kivételes szereplője volt ennek az időszaknak Lengyelország. Hiszen ebben az évben szinte az összes ország gazdasága csökkenést vagy stagnálást mutatott, addig a lengyelek gazdasága igazi nem akkora mértékűt, mint előtte, de növekedést produkált. Ez még sem valamiféle csoda volt, hanem igazi tettek és tények álltak a háttérben. Sok év munkája eredménye képen az ország nem volt magas szinte eladósodva így állami segítséget tudtak nyújtani. Sokan szkeptikusan álltak a válságkezelés sikerességében és a gazdasági stabilitásban, hiszen több helyen is komoly gyengeség mutatkozik gazdaságukban ilyen a strukturális visszamaradottság a gyengén kezelt szabályozási rendszer, ami összefüggésbe hozható a költségvetési deficittel. A nagy belső piacnak és a nagy FDI befektetések ellenére is egy viszonylag zárt piacról beszélünk, ami azt eredményezte, hogy nem engedett akkora teret a gazdaság a külső befolyásnak. Lengyelország gazdasági életében szinte mindig gondot okozott a

⁴¹ KATARZYNA Kolodziejczyk: Poland in the European Union ten years of membership ; Revista UNISCI / UNISCI Journal, Nº 40 (Enero / January 2016) 10.-26. oldal

Forrás: <https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-78913/UNISCIDP40-1Katarzyna%20K.pdf> (2020.11.16.)

⁴² NORDEA: Foreign direct investment (FDI) in Poland

Forrás: <https://www.nordeatrade.com/en/explore-new-market/poland/investment> (2020.11.16.)

munkanélküliség (csak a csatlakozást követően mutatott javuló tendenciát), ez a szám a válság idejében sajnos növekedett. A lengyel csoda egyébként főként a monetáris konzervatív politikában, a szerencsés növekedő gazdasági időszakban lévő tartalékokban és a jól átcsoportosított pénzügyben rejlett.⁴³

Napjainkban is és visszatekintve gazdasági történetükre a lengyelek számára az egyik legnagyobb problémát a munkanélküliség magas száma jelenti. 2005 óta a foglalkoztatási számok évről-évre növekvő tendenciát mutatnak statisztikai adatok alapján a 20 és 64 közötti korosztályban.⁴⁴ A 2004-es munkanélküliségi ráta adat szerint 20,9%-ról fokozatos csökkenés mellett sikerült 2018-ra 4,4%-os eredményt elérniük.⁴⁵

Lengyelország az EU támogatásokból sem szűkölködött, a Visegrádi Négyek közül a leg támogatottabb országa. A tagországok EU egyenleg táblázatát vizsgálva megállapíthatjuk, hogy magasan Lengyelország kapja a legtöbb támogatást. 2019-ben ez az adat 1635,5 millió euró volt.⁴⁶

⁴³ FARAGÓ Emese – MEZŐ Júlia : A válság meglepetése – Lengyelország 102.-120. oldal

Forrás: <http://eco.u-szeged.hu/download.php?docID=39956> (2020.11.16)

⁴⁴EUROSTAT: Éves foglalkoztatási statisztikák-Lengyelország

Forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Employment_statistics/hu (2020.12.10)

⁴⁵ 3. diagram Lengyelország 2004 és 2018 közötti adatok alapján

⁴⁶ 3.táblázat Lengyelország Európai Unió egyenlege

2.2 Csehország

1993.január 1.-én Csehszlovákia fogalma megszűnt létezni és létrejött a Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság. Csehország gazdasági növekedését a német befektetők hozzájárulása segítette elő. Az ország ezekben az időkben, a térségben az egyik legmagasabb GDP-vel és hozzátevőlegesen alacsony államadósággal rendelkezett. 1996-ben az államadósság 11,6% volt a későbbiekben ez a szám csak nőtt, 2012 környékén tetőzött, amikor is az államadósság elérte a GDP 44,5%-át majd ezután csökkenés következett be.⁴⁷A privatizáció gyorsütemben zajlott 1995-re a magánosítás értéke elérte a 70%-ot, ezzel az értékkel a csehek élen jártak a posztkommunista országok között. Ezt az eredményt az is szolgálta, hogy több nagy ipari létesítmény volt az állam kezében, amit könnyen tudtak privatizálni. Mégis az állam a sajátos problémái miatt nehezítette a gazdasági átalakulást. A kisebb vállalkozások privatizációja gondot jelentet az állam számára és a külföldi vállalkozók sem szívesen helyeztek tőkét akkoriban Csehországba. Ennek okán bevezették a kuponos rendszert, ahol minden kupon ugyanannyit ért egy kupon három részvényt ért és a dolgozók egy heti fizetését kuponban adták. Bizonyos nehézségeket leszámítva 1995-re a cseh gazdaság egy gyorsan fejlődő gazdasággá nőtte ki magát. Ezekben az időkben a cseh gazdaság két fő problémával találta szemben magát először is az elmaradt strukturális reform, másodsor a magánosítást követő visszakövethetetlen tulajdonosi viszony, ami költség többletet jelentet az állam számára. Az Unió csatlakozáshoz Csehországnak is meg kellett felelnie bizonyos kritériumoknak gazdasági téren is, muszáj volt megreformálniuk és növekedő tendenciát mutatniuk gazdaságukban. Az állami újra elosztás mértéke a GDP 45%-a volt ezért a strukturális rendszer nagyon igényelte a reformot, ezen belül az adó- és nyugdíjrendszer újragondolása volt elengedhetetlen. Miloš Zeman akkoriban hatalmon lévő kormánya megpróbálkozott a lakásépítésbe és az infrastruktúra javításába pénzt fektetni, ami a későbbiekben csak költségvetési hiányt eredményezett. Mégis a legfontosabb terület még az 1999-es és 2000-es évek költségvetési terveiben sem szerepelt. Több gazdasági megszorítást hoztak létre miáltal felélénkült a külföldi tőkebefektetés, de a cseh vállaltok alacsony teljesítménye csökkentette az eredményt és nőtt az eladósodás mértéke is. Az igazi gazdasági növekedést végül az EU-hoz való csatlakozás hozta meg. Megerősítették a költségvetést ki-és bevételi oldalon is, illetve elkezdtek a régóta esedékes strukturális újításokat. A csatlakozás beindította a növekedést 2004 és 2007 között 6%-ot nőtt a cseh gazdaság. A sikeresség háttérében a beáramló közvetlen külföldi tőke szerepel az alacsony inflációnak és a képzett

⁴⁷ 2.diagram Csehország 1996 és 2018 közötti adat szerint

munkaerőnek köszönhetően.2005-2007 időszakban lehetővé tette a 7%-os növekedést az export kiterjedésének, az alacsonyan tartott infláció és a növekedett foglalkoztatottságnak köszönhetően.2006-ban olyan eredményeket produkáltak a csehek, hogy a Világbank hivatalosan fejlett országnak nyilvánította Csehországot. Sikerült csökkenteniük a költségvetési hiányt és az államadósságot ⁴⁸A cseh gazdaság 2000 és 2008-ig megnégyszerezte a GDP számát.⁴⁹

A bekövetkezett 2008-as válság Csehországra is hatással volt. A csökkenő GDP számát valamivel orvosolnia kellett, ami meglátszott az államadósság növekvő számaiban is. A válság utáni időszakban is jellemző volt a két mutató gyarapodása, ami egyet jelentett azzal a ténnyel, hogy az ország fejlődéséhez szükséges az állam támogatása. A másik fontos mutató a munkanélküliség magas növekedése volt, még a válságkezelés után is gondot jelentett ez a magas szám. ⁵⁰A válságkezelés megkövetelt pár intézkedést az államtól például a vállalkozások segítése, a terhek csökkentése, a szociális támogatások növelése. A válság nem csak a bruttó hazai termék mutatóját csócsálta meg a listára került még az export és a FDI számai is. A GDP 4,2%-kal csökkent, az állam adósság gyarapodott.2010-re szinte az összes szektor mint az export, GDP, államadósság kezelés visszaállt a megszokott értékekhez, kivételt képezett a költségvetési hiány, ami nőtt a válság után. Ennek érdekében csökkentették a szociális juttatásokat, növelték a különféle adókat, az államiszférában csökkentették a munkavállalók bérét, a bevezetett megszorítások eredményesnek bizonyultak és sikerült csökkenteni a hiányt. Szép eredményt ért el Csehország a versenyképesség tábláján 2016-ra globális szinten a 31. helyet kapta meg. Ez köszönhető volt a fejlett infrastruktúrának, az olcsó jól képzett munkaerőnek, a stabil lábokon álló makrogazdaságnak. Érdemes kiemelni ezek közül a makrogazdaságot, ami a cseh gazdaság egyik legfontosabb hozzávalója a versenyképességnek.⁵¹A válságkezelést sikeresnek könyvelheti el a cseh állam, hiszen a cseh ipar termékeire és árukra van kereslet a nyugati piacon is.2010-re talpra tudott állni az ország és újbóli fejlődésnek indult az ipari terület leginkább a gépjárműgyártásnak köszönhetően. 2009-re jócskán visszaesett a külföldi közvetlen tőkebefektetés, de a 2010-es év 9%-os

⁴⁸ DR. BELYÓ Pál : AZ „UTOLSÓ CSENGETÉSTŐL” A „BLANKA ALAGÚTIG” (Néhány jellemző a CSEH KÖZTÁRSASÁG elmúlt évtizedeiről) in Tanulmányok Kelet-Európa helyzetéről a 2010-es években Edutus Egyetem Tatabánya, Stúdió tér 1. 2018. 4.-22. oldal
Forrás: <https://www.edutus.hu/wp-content/uploads/2019/04/Acta-Periodica-XIV.pdf>
(2020.11.20)

⁴⁹1.diagram Csehország 2000 és 2008-as adatai szerint

⁵⁰SZŐKE-MACK i.m. 336.-347. oldal

⁵¹ DR. BELYÓ i.m.4-22.oldal

növekedést hozott a beáramló FDI területén, leginkább a válságkezelő programjuknak köszönhetően.⁵²

Az EU csatlakozás óta Csehország 2019-ig 27.5 milliárd euró, azaz 1310 milliárd koronátámogatást kapott. 2004 és 2006 között sikerült lehívni a cseheknek az összes számukra elérhető uniós támogatást. A 2007 és 2013-as időszakban a támogatások 4%-át sikerült megtakarításként az államkasszában tartaniuk. 2014-2020 között 610 milliárd koronát majd 2021-2027-es időszakban előreláthatólag mintegy 512 milliárd koronával fogja támogatni az Európai Unió Csehországot.⁵³

⁵² VÉGH Marcell Zoltán: Csehország – a külföldi befektetők országa 89.96.oldal

Forrás: http://acta.bibl.u-szeged.hu/57741/1/muhelytanulmanyok_013_089-097.pdf (2020.11.22.)

⁵³ PORTFOLIO :Hatalmas összeget nyert Csehország a 15 éves EU-tagsággal

Forrás: <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20190425/hatalmas-osszeget-nyert-csehország-a-15-éves-eu-tagsaggal-322127> ;" Ez a cikk "Az EU kohéziós politikájának hatásai Magyarországon - jelen és jövő" című, 2019. április 1-től 2020. március 31-ig tartó munkaprogram része" (2020.11.22.)

2.3.Szlovákia

1993-ban miután önálló állam lett Szlovákia a csehekkel megkezdett kuponos privatizáció első hullámát befejezte az állam, de a folytatáskérdéses volt. Az akkoriban hatalmon lévő Vladimir Meciar szlovák miniszterelnök támogatta a privatizációt, de más elképzelései voltak megvalósításáról. Más módszerekkel próbálták hatékonyra tenni a privatizációt ezáltal, a kuponos rendszer háttérbe szorult. Az állam helyette a közvetlen értékesítést, nyilvános tendereket és aukciókat választott a magánosítás eszközéül. A szlovákok számára nem történt meg a gyors cselekvés 1994-ben csak az állami tőke 4%-át tudták privatizálni, a hihetetlenül gyors csehekkel szemben, akik ebben az időszakban 40%-nál jártak. Igazi nyomást helyezett az Európai Unió a szlovákokra a felgyorsítás miatt, de a kormány nem látta érdekét a privatizációban, inkább az ezáltalani hatalmi csökkenésért aggódót, ezért nem is sürgették a magánosítás folyamatát. Meciar leváltását követően ismét visszatértek a kuponos módszerhez, 678 vállalat privatizációja sikeres volt, amikor is ismételt kormányváltás során visszatért Meciar, így ismét befagyasztották a magánosítás folyamatát.⁵⁴A nagyfokú bizonytalanság miatt a külföldi befektetők nem kezdeményeztek részt venni a szlovák privatizációban. Az elkövetkezendő időszakban átláthatatlan és törvénysértő volt a privatizációs folyamat.2000 évek meghozták a változást és végre felgyorsult a privatizáció mértéke. Leginkább a bank és energia részlegre fókuszáltak, több a szektorban lévő céget vásároltak fel külföldi befektetők. Szlovák Gázművek értékesítésével több folyt be az államkasszába, mint 1992 és 2001 közötti időszakban hagyományos úton történő privatizálással. Szlovákia példájából is látszik, hogy van összefüggés a privatizáció és az FDI beáramlás között. Ennek eredményessége abban is rejlett, hogy ezek a vállalatok nagyok és sikeresek voltak már a 2000-es évek elejére, illetve nem árnyékolta be ezeket a cégeket a 90-es évekre jellemző korrump háttér.⁵⁵

Csehszlovákia szétválását követően a szlovák gazdaság csökkenése volt megfigyelhető 4,1 %-os GDP visszaesés történt. Azonban 1994-től növekedés következett 1994 és 1998 között magas GDP gyarapodást mutatott. Ezek a mutatók nem adtak reális képet a szlovák gazdaságról, hiszen strukturális és politikai problémák jellemezték akkoriban az országot. 1995-től infrastrukturális fejlődés vette kezdetét, amit az állami költségvetésből fedeztek. A

⁵⁴ GIRST Noémi: : Tömeges privatizáció a Visegrádi Négyek privatizációs politikájában 71.-83. oldal
Forrás: http://epa.oszk.hu/02600/02692/00002/pdf/EPA02692_politanulmanyok_2014_071-086.pdf
(2020.11.23.)

⁵⁵TÓTH Máté (szerk.)- BAKSAY Gergely - BILEK Péter- CRAKÓ Veronika-GÁSPÁR Pál - ORBÁN Gábor :
A privatizáció összehasonlító elemzése a csatlakozó és egyes átalakuló gazdaságokban; Budapest 2003
Forrás: http://icegec-memo.hu/hun/kutatasi_projektek/privatization.pdf (2020.11.23.)

költségvetést évről évre deficittel zárták, majd a későbbiekben külföldi hitelekből fedezték a kiadásokat. A monetáris bank ezekben az időkben erős pénzügyi politikát alakított ki, ami magas kamatlábakat eredményezett, ezzel egyidőben nagyszámú külföldi tőke áramlott be az országba. Ezekben az időkben a költségvetés hiányával küzdött az ország, erre a problémára a privatizáció jó megoldást jelentett volna, de a kormány hátráltatta a folyamatot. A költségvetés hiánya a GDP-hez viszonyított 5,7 százalékra nőtt.⁵⁶ Az államadósság 1998-ban a GDP-hez viszonyítva 33,9%-ról 50,5%-ra ugrott 2000-ben.⁵⁷ 1998-ban bekövetkezett egy újabb kormányváltás, a Dzurinda-kormány vett át az irányítást az országban. Az új kormány első perctől megtapasztalta az előző kormány által végzett tisztításokat, az üres államkasszát, illetve a felvett külföldi hitelek visszafizetése is nagy terhet helyezett az aktuális kormányra. 1999-re egyre jobban érezhető volt a nem megfelelő intézkedések eredménye. Az államadósság magaslatokat döntött, a gazdasági fejlődés stagnált. Az aggasztó számok megoldást és összefogást eredményeztek és létrehoztak egy programot a gazdaság stabilizációjára. Visszafogták az állam kiadásait és emelték az árakat, amiket hatóságilag szabályoztak. Emellett a Dzurinda-kormány neki fogott a már rég óta esedékes strukturális átalakításhoz. A gazdasági mentőprogram egy jó irány volt, de nem hozta meg a várt eredményt a mutatókban, sőt emellett a munkanélküliség is jócskán megnőtt.⁵⁸

A bankok és nagyvállalatok eladása, a strukturális reform, a megnőtt FDI beáramlás végre meghozta várva várt hatásait a mutatókban is 2000 és 2004 között a GDP majdnem megkétszereződött illetve 9%-kal csökkent az államadósság.⁵⁹ Az 1998-2006 időszakra mondható, hogy a szlovák gazdaság piacgazdasággá alakult és azok az országok közé került, ahol sikeres volt a rendszerváltás. Az egyik legfőbb gondot még ebben az időszakban is a tartós munkanélküliség okozta. 2002-ben újra megnyerte a választásokat a Dzurinda-kormány, folytatták a gazdasági reform programot, ezen belül főszerepet játszott az állam adóreformja. A reformok olyan sikeresek voltak, hogy azokon a területek ahol a térségben utolsónak számítottak végül az élvonalba ugrott Szlovákia. Ez a hatalmas lendület hozta meg azt a döntést, hogy amint lehetséges teljesítik a közös valuta kötelezettséget is. Így elsőként csatlakozhattak az euróövezethez a V4-es országok között. 2008. május végén fixálta az átállási árfolyamot, majd hivatalosan 2009. január elsején leváltották a szlovák koronát euróra. A szlovák nemzeti bank alaposan mérlegelte és levezette, hogy pozitív hatással lesz a

⁵⁶ MÁDI István: Szlovákia rögzös útja Európába ;Cégvezetés, ISSN 1217-615X , 2000. (8. évf.) 3. sz. 107-113. old. Forrás: <http://cegvezetes.hu/2000/02-03/meciar-oroksege/> (2020.11.24.)

⁵⁷ 2. diagram 1998 és 2000 közötti adat Szlovákia

⁵⁸ MÁDI i.m. 107-113. oldal

⁵⁹ 1. és 2. diagram 2000 és 2004 közötti adatok Szlovákia

gazdaságra a valutaváltás. Számottevő tény, hogy a külföldi parterek 4/5-e az euróövezet tagjai így a valutaváltás költségei, árfolyamkockázat megszűnt, ez okot adott a működőtőke beáramlás gyarapodására. Az átállás minden gond nélkül sikeresen teljesült. Az euróövezetben való részvételnek nem csak pozitív vonzata van, hiszen több fajta kötelezettséggel és ráfordítással jár, ilyen például Görögország válsága, ami miatt létrehoztak egy támogatási rendszert az euróövezet tagjai az Európai Pénzügyi és Stabilitási Alapot (EFSF) amihez Szlovákiának is hozzá kellett járulni, nem igazán voltak erre felkészülve, hiszen mint a térség többi felzárkózni kívánó tagja az EU-tól inkább támogatást várt. A pénznemváltás egybeesett a világválsággal, a nyitott piacgazdaságú Szlovákia erős gazdasági visszaesést mutatott a válság utáni éveket követően viszont gyors helyreállást mutatott. A valutaváltás sikerességét nehéz volt kimutatni, hiszen a válsággal való egyidejűség miatt, hatással volt mindenféle mutatóra. A szlovák termelékenységre jellemző, mint általában a KKE országokra, hogy a főváros és környéke fejlettebb, mint a többi régió és ezt a problémát nem a valutaváltás oldja meg, hanem a területfejlesztés és az infrastruktúra korszerűsítése. Ami rendületlenül pozitív hatással járt, az a euró bevezetést követő export és import fellendülés. Mint minden ország a gazdasági fejlődéséhez több tényező megfelelő működése szükséges, a valutaváltás csak az egyik ezekből a tényezőkből.⁶⁰

Szlovákiát gazdaságilag kicsi, de nyitott országgént szokás jellemezni, ez az ország igen csak függ a külkapcsolataitól és a külhatásoktól. Ez meg is mutatkozott a világválság idején, hiszen 2009-re 5%-os GDP csökkenést jegyeztek, de ez a hirtelen zuhanás gyorsan mérséklődött 2010-re. Mindemellett a szlovák államot „jó időben” érte a válság, biztosabb gazdasági helyzetben volt mint a környező országok és az átlagnál jobb gazdasági mutatókat produkált. A Dzurinda-kormány 1998 és 2006 közötti államadósság kezelő politikája alacsony keretek közé szorította a deficitet, de a válság igencsak megemelte a költségvetés hiányát ami emelte az államadósságot. Radičová-kormány 2010-es hatalom kerülése során összeállított egy mentőcsomagot a válság okozta károk miatt, elsődleges célnak jelölte meg az államadósság ismételt csökkentését és a munkanélküliség visszaszorítását. 2008 és 2010 között csaknem 5 %-ot emelkedett a munkanélküliek száma.⁶¹ Szlovákia gazdaságát leginkább a hosszútávon jelenlévő munkanélküliség fenyegette, ami az államtámogatásokat követeli meg és ez költségvetési hiányt idéz elő. Emiatt úgymond két tűz közé került a kormány,

⁶⁰ BOD Péter Ákos–PÓCSIK Orsolya– NESZMÉLYI György Iván : Az euró és a szlovák gazdaság Közgazdasági Szemle, LXVII. évf., 2020. április 321–351. oldal

Forrás: http://epa.oszk.hu/00000/00017/00280/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2020_04_321-351.pdf (2020.11.25.)

⁶¹ 3.diagram:Munkanélküliségi ráta -Szlovákia 2008 és 2010 közötti adat.

hiszen csökkentenie kéne a költségvetést, de emellett záros határidőn belül elősegíteni a termékenység és a foglalkoztatottság számának gyarapodását. 2010-re az ország nagyon gyorsan összekapta magát, lefőképp a válságkezelő csomagnak köszönhetően, ami tartalmazta a munkaerőpiaci reformokat, az adózásrendszer megújítását az államháztartás egyensúlyba helyezését, illetve a termelékenység serkentését. A munkanélküliség visszaszorításának érdekében átképzési és továbbképzési programok támogatását indítványozta az állam, illetve a vállalkozásra való ösztönzés adókedvezményekkel és járulék terhek csökkentésével ösztökölte a munkavállalókat. Ennek eredményeképp 15%-kal nőtt az egyéni vállalkozók száma. A termelés helyreállításában két tényező megoldás kap szerepet, a belső kereslet növelése vagy a külső piac visszanyerése. Az államnak közvetlen befolyásoltsága a belső piachoz van, így a Fico-kormány által hirdetett roncsprogram keretein belül a régi gépkocsit államtámogatással újra cserélve indítják be a gépkocsi ipar gyártószalagját. Így az gépjármű eladások száma a világválság ideje alatt is nőtt. A költségvetés kiegyenlítése az egyik legnagyobb kihívás, hiszen ha megszorításokat vezetnek be, akkor az a termelékenységre és a foglalkoztatottságra is hatással lesz. A kormány a vagyon megadóztatásában látta a megoldást. Szlovákia eredményesen vette a 2008-as válság által felállított akadályokat és megfelelően rögzítette gazdaságát a növekvő pályára.⁶²

2012 és 2013 között a válság második hullámának emlegették, de Szlovákia ebben az időszakban is növekvő tendenciát mutatott és 2,6%-os reál GDP növekedést tudott felmutatni. A költségvetés egyensúlyba hozása is sikeresen működött 2013-ra, hiszen a deficit mértékét sikerült csökkenteniük a GDP 2,7%-ra, ezt több megszorító intézkedés előzte meg, növelte a nagy vállalatok adó terheit, mint a bankszektor, víz-,gáz -,energiaszolgáltató és csökkentette az állami támogatások mértékét.⁶³

Szlovákia makro mutatói szerint 2013 után is tudta tartani ezt az irányt, folyamatosan csökkentette államadósságát 2014 adat szerint 50,3%-ról csökkentették 2018-ra 49,4%-ra. A munkanélküliség száma a 2014-es 14,2%-ról 7,4%-ra redukálódott a 2018-as évre.⁶⁴

⁶² VÉGH Marcell Zoltán: Szlovákia – a legjobb felzárkózó a válságban 98.-104. oldal

Forrás: <https://eco.u-szeged.hu/download.php?docID=39955> (2020.11.25.)

⁶³ NAGY László: Merre tovább, Szlovákia? Az elkövetkezendő időszak gazdasági kilátásai 2015. JÚNIUS - 11. ÉVFOLYAM, 1-3. SZÁM

Forrás: <https://polgariszemle.hu/archivum/95-2015-junius-11-evfolyam-1-3-szam/tanulmanyok-a-nemzetkoezi-terbol-terrol/662-merre-tovabb-szlovakia-az-elkoevetkezendo-idoszak-gazdasagi-kilatasai> (2020.11.25)

⁶⁴ 2. és 3 diagram Szlovákia 2014 és 2018-as adatai szerint.

Szlovákia a 2021-2027-es EU költségvetés alapján 18,6 milliárd eurót támogatást vehet fel, amiből 7,5 milliárd euró vissza nem térítendő segítség lesz.⁶⁵

⁶⁵ NAGY Roland: 44 milliárdot nyerhetünk az uniós forrásokból

Forrás: <https://uj szo.com/kozelet/44-milliardot-nyerunk-az-unios-forrasokbol> (2020.11.25.)

2.4. Magyarország

Az első szabadon megválasztott Antall-kormány 1990-ben megkezdte munkáját és elkezdtek a rendszerváltás utáni gazdasági reformot is. Privatizáció terén az állam által irányított stratégiát választották. Szerették volna, ha a nagy vállalatok hazai kézben maradnak, ennek érdekében többféle hitel programot hirdettek, ezzel is segíteni próbáltak egy új társadalmi vállalkozói réteget kialakítani. Egy államilag megbízott intézmény (Állami Vagyonügynökség) hozzájárulásával sikerült az első húsz nagy cég eladása. A kormány felmérte örökségét, ami azt jelentette a kormány számára hátra hagytak egy modernizációra szorult ipart, magas munkanélküliségi mutatókat, alacsony termelékenységet, elavult infrastruktúrát, magasfokú tőkehiányt, hatalmas államadósságot. Emellett voltak pozitív jellemzői, ami elősegítette a piacireformot. Ilyen volt például a modern adórendszer a nyitottság a külföldi piac felé illetve különféle törvények és szervezetek létrejötte. 1990 és 1994 között a privatizáció évről évre fokozódott, 310 milliárd forintot magánosítottak ebből 55%-a külföldi 45%-a hazai beruházó volt. A befolyt összegeket leinkább a költségvetésbe helyezték, illetve gazdasági szervek támogatására fordították. 1993-ban sikerült visszafizetni az állami költségvetésbe az összes bevétel 18%-át.

1994-ben kormányváltás következett be és az új kormány ígérete szerint, más fajta privatizációs programot fognak követni. A Horn-kormány tovább vitte az előző kormány által elindított privatizációt, emellett ugyan olyan gazdasági gondokat kellett megoldaniuk. Létrehoztak egy megszorító csomagot, amit a pénzügyminiszter Bokros Lajos vezetéknevével indították el, mint „Bokros csomag” az államháztartás kiadásainak csökkentése és az államadósság redukálása. Ez a munkabérek, nyugdíjak csökkentésével járt, ami az életszínvonal zuhanását jelentette. Pozitív hatásként könnyelheték el a költségvetés deficit fogyását, ezzel külföldi befektetők bizalmát érdemelték ki. Ahogy előbb említettem tovább vitték az elkezdett privatizációt, de másféle módszert választottak. Az évtized közepétől felgyorsult a privatizáció és a külföldi tőke beáramlás is felpörgött. A Horn-kormány új privatizációval foglalkozó szervet hozott létre és leegyszerűsítette és felgyorsította a magánosítás folyamatát. 1996-ban a Horn-kormány 720 milliárd forintot magánosított ez 2,5-szer több mint az előző kormányok együttvéve. A privatizációból befolyt összeg több mint 80%-a nem hazai befektetőktől származik. Ezekben az időkben sikerült eladni több nagy céget, amit külföldi befektetők, készpénzes fizetéssel vettek meg. A kormány 1997-re be szeretne volna fejezni a magánosítást, hiszen a kitűzött célok nagyrészt elértek. Az állami költségvetés hiányát sikerült csökkenteniük, a beáramló külföldi tőke jelentősen meggyorsult.

A privatizáció módszerét nem nézték jó szemmel, nem volt átlátható, sok volt a titkosított ügylet, ezt a közvélemény sem fogadta el. Összességében elmondható, hogy negatívan ítélték meg a hazai magánosítás folyamatát. Habár a világ igen eredményesnek tartotta a magyar privatizációt, hiszen 1997-re a GDP majdnem 80%-át már a magánkézben lévő vállalatok termelték.⁶⁶ ⁶⁷Nagymértékben csökkent az államadósságunk a 1996-os adat szerint 70,1%-ról 1998-ra 60,5%-ra redukálódott.⁶⁸ 1994-ről 1998-ra majdnem meg háromszorozódott a közvetlen külföldi befektetés száma.⁶⁹

Az 1998-2002 között hatalmon lévő Orbán-kormány ideje alatt megindult a gazdasági növekedés, ezt a makrogazdasági mutatók is jelezték. Több gazdaságélénkítő és élteszínvonal javító intézkedésük volt. Ezek között említik a Széchenyi-tervet, ami a kis- és középvállalkozások számára nyújt támogatást, illetve a minimálbért két év alatt a duplájára emelték. Mivel a privatizációt végrehajtották ez a forrás kiesett az államkassza töltéséből, ezért a hazai termelékenység fokozása volt a cél. Ezek az intézkedések pedig ezt segítették elő. Bár a hirtelen jövedelem növelés a vállalkozók kiadásait gyarapították és megnehezítették életben maradásukat.⁷⁰ Ebben az időszakban nőtt a GDP a 1998-as 40,92 milliárd euróról 2002-re 56,80 milliárd euróra gyarapodott,⁷¹ Csökkent a munkanélküliségi ráta több mint 4%-kal, illetve az államadósság 5%-kal.

2002-ben ismét választásokra került a sor, ahol leváltották Orbánékat és a Medgyessy-kormány került hatalomra. Mint mindenhol általában kormányváltásnál, megszokott csappanni az államkassza, új intézkedések és az ígéretek beváltása végett. Ilyen volt például az ismételt béremelés a köztisztviselők, közalkalmazottak körében, a minimálbér adósság mentessége, illetve létrehozták a 13. havi időskori jutást. Emellett neki kezdtek az infrastruktúra fejlesztésének. Sajnos az újbóli kassza kiürítés ismét nagy teherként nyomult az ország vállára, hiszen nem a gazdasági fejlődésből teheték meg a költségek, hanem

⁶⁶ DR. GULYÁS László - DR. MARIANUCZ László: A magyar gazdaság rövid története a rendszerváltástól napjainkig (1990-től 2008-ig)

Forrás: https://regi.orszaginfo.magyarország.hu/informaciok/gazdasag/gazdasagtorteenet/gazdasagtortenet_3.htm (2020.11.29)

⁶⁷ PONGRÁCZ Tibor: Privatizáció és kárpótlás 674.704.oldal

Forrás: <http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/392.html#II-671> (2020-11.29)

⁶⁸ 2.diagram Magyarország adatai :1996 és 1998 között

⁶⁹ 5.diagram Magyarország adatai:1994 és 1998 között

⁷⁰ DR.GULYÁS-DR.MARIANUCZ i.m.

⁷¹ 1.diagram Magyarország 1998-2002 közötti adatok

különböző hitelek felvételével és a büdzből való kiadásokkal.2006-ban ismét nyert az MSZP, Gyurcsány vezetésével kormányozták az országot.⁷²

2002 és 2005 között erőteljes növekedés történt a GDP mutató szerint 17%-os növekedést mutatott kis hazánk gazdaságában. A produktivitás növekedése járult hozzá a bruttó hazai termék gyarapodásához. Fellendült a kereslet és a fogyasztás és az export, illetve magasszámú FDI beáramlás volt megfigyelhető. Ebben az időben is megmaradt a költségvetés magas hiánya. Ebben az időszakban az előbb említett közvetlen külföldi tőke magas és gyors folyamata volt kirívó Magyarország gazdasági történetében. Ennek nagyrésze eleinte a már itthon külföldi beruházó vállalkozás bővítése volt, de 2005-ben az FDI 64% -a új beruházásként tartották számon. Az államadósság a 2000-es évek elejétől ismét meredek növekedési pályát mutatott és már-már kezdte elérni a 60%-os GDP-hez viszonyított arányát, amit a maastrichti követelményét háborgatja.⁷³

2004, az az év amikor mi is, ahogy „bajtársaink”, szomszédjaink is csatlakoztak az európai integrációhoz . 2003. április 16-ban aláírták a csatlakozási megállapodást és ezzel egyidejűleg elfogadták a tagsági feltételeket. A belépéssel tagságot kaptunk az Európai Unióba, de nem kaptuk meg azt a teljeskörű tagsági jogosultságot, mint például a régi tagok, többféle támogatást csak bizonyos idő elteltével tudtunk élvezni, mint a Kohéziós alap és strukturális alapból való pénzügyi juttatást. A Gazdasági és Monetáris Unióba, azaz a GMU-ba való belépés új tagként is eltérő csatlakozást jelentett, ennek kritériuma az euróövezetbe való csatlakozás is ,de bevezetési időpontját a magyar kormány választhatja meg. Már az 1990-es években megkezdődött az úgymond közös munka a jogharmonizáció és a gazdasági irányelvekkel való együttműködésről, Magyarország nem igen kért felmentést ezek elfogadása alól. A 2004-es csatlakozás után a magyar gazdaságot egy EU általi befolyásoltság éri, ezalatt egy kiszabott gazdasági mozgásteret értünk, néhol védőfunkciót tölt be, illetve védelmező szerepet látnak el ezek az uniós jogszabályok. Azzal, hogy tagok lettünk nem fejeződött be a jogharmonizáció folyamata folyamatosan jelen volt és jelen van Magyarország is az EU jogalkotásában, állásfoglalásában és jóváhagyásában is. Magyarország elmúlt több éves EU tagsága két nagyobb részre bontható az első szakasz 2004-2010-ig tartott a második szakasz 2010-től napjainkig az eu-s transzferek alapján. A fejlesztésre küldött támogatások száma 2004 és 2006 között 2,7 nettó milliárd euró volt a 2007 és 2013 –as időszakban pedig

⁷² DR.GULYÁS-DR.MARIANUCZ i.m.

⁷³ ANTALÓZY Katalin: Magyar gazdaság 2002-2006 - helyzetértékelés és előrejelzés

Forrás:https://penzugyutato.hu/sites/default/files/Magyar_gazdasag_helyzetertekeles_es_elorejelzes_2002_2006_1.pdf (2020.12.01)

11,7 milliárd euró volt. A kiemelkedő támogatási szféra a beruházási volt 2007-ről 2013-ra nagyot ugrott, szinte minden ilyenfajta beruházást uniós pénzekből fedeztek és megpróbálták az összes számunkra hozzáférhető uniós támogatást megpályázni. Az euróvezetkez való csatlakozást egy kívánczó lehetőségnek tartotta hazánk és a többi újonnan csatlakozó ország is. Próbáltak megoldást találni ennek a lehetőségnek a gyakorlati szintre léptetésére, de az aktuális kormány beismerte, hogy nem lesz valutaváltás belátható időn belül, illetve az euróra váltáshoz alaptörvény változtatást is eszközöniük kellene. Az első szakasz alatt a kormányok mind próbáltak az EU jogelvárásainak megfelelni és alkalmazkodni ezalól kivételt képzett az költségvetési és államháztartási platformok. Miután csatlakoztunk a költségvetési deficit túllépése miatt elindult egy eljárás, a kormányok által képviselt gazdaságpolitika miatt megcsócsált büdzsé nem volt azonos az Unió által elvárt kötelezettségekkel. A 2008-as válságkezeléseként az EU és az IMF hitelcsomagja nélkül sokkal nehezebb helyzetben lenne hazánk. Ezen tevékenységében nyilvánult meg igazán az EU védőszerpe. A második szakaszban az kormány olyan jogszabályok elfogadásában kezeskedett, ami szembe ment az Európai Unió értékrendjével és elvárásaival. Több ponton megsértette az EU jogszabályait így szankciókat vezettek be és a megszegett kötelezettségek miatt eljárást indítottak. A kormány egyensúlyba hozta a költségvetést, hiszen tartottak az eljárástól és következményeitől az Unió a Kohéziós Alap támogatását befagyasztják. A kedvező gazdasági mutatók alakulása miatt 2013-ban felfüggesztették az eljárást. Az Unió szabályok sajnos nem tudtak rendet tartani az állami költségvetés és háztartás felett Magyarországon. Ebben az időszakban hazánk nem vagy csak alig járult hozzá az unió szerveihez és kezdeményezéseihöz. Több pozitívumot figyelhetünk meg a tagsággal kapcsolatban az EU abszolút ösztönzőleg hatott különböző kritériumaival, elvárásaival és jogszabályaival, hogy hozzájáruljon az ország felzárkóztatásához, modernizációjához. Másrészt bebizonyította a válság ideje alatt védő és mentő szerepét. Az Európai Unió lehetőségek színes skáláját sorakoztatja, fel a tagállamok számára ez az egyes tagországokon múlik mennyire élnek ezzel a lehetőséggel. Magyarország több fronton követett el hibákat az utóbbi időben és a felzárkózás üteme is lassult. A felhalmozott adósság, a rossz döntések hozatala a gazdaságpolitikában, a gazdasági válság is nehezítette a gazdasági fejlődés ütemének gyorsítását. Illetve az Unió szabályoknak való ellentmondás és az együttműködés hiánya se javított a lehetőségek kiaknázásának elősegítésében.⁷⁴

⁷⁴ LOSONCZ Miklós: Magyarország tíz éve az EU-ban – mekkora volt a mozgástér? Közgazdasági Szemle, LXI. évf., 2014. ÁPRILIS 486–492. oldal
Forrás: http://real.mtak.hu/17214/1/Kszemle_CIKK_1475.pdf (2020.12.01.)

Mint, ahogy jellemző a térségre a mi országunk is kicsi nyitott gazdaság, ahol a legfőbb kereskedelmi partnereink a többi nagy európai gazdaság. Így befolyásoltságunk is nagyban függ tőlük. Másképp sem volt ez a 2008-as válság idején, de nem csak a külső tényező volt hatással a válság okozta károkból, illetve a válságkezelésben. Hanem az is, hogy úgymond milyen alapokkal indult egy adott ország és nézett szembe ezzel a gazdasági visszaeséssel. Az egyik legbefolyásolóbb tényező a kiadási oldalon keresendő, az költségvetés hiánya, államadósság. Magyarország a válság beköszöntével egy ideje megtorpant gazdasági helyzettel várta, ami több fronton nem jelentett jót ránk nézve. 2008-ban 16,3 milliárd eurós tartalékkal számolhattunk, ami 1,65-szerese volt a 2001-es adatnak. Ez azért volt fontos, mert amíg a többi környező ország elegendő tartalékot halmozott fel és tudta fedezni ebből kiadásait, amit most a tőkepiacok nem tudtak biztosítani, addig Magyarországnak külső segítségre volt szüksége. Így kért és kapott is segítséget az előbb említett IMF és az EU jóvoltából. Lényegében átmeneti fizetésképtelenséget ért el az ország, azaz nevezhető egy szofisztikált államcsődnek. Az egyik kulcsfontosságú megoldás lehetett volna, ha megerősödik a forint ez több ízben megoldást jelentet volna, mint magán, és mint közszférában.⁷⁵A makrogazdasági mutatókat vizsgálva 2008 és 2010 között a GDP 132,86 milliárd euróról 110,17 milliárd euróra redukálódott, az államadósság majdnem 9%-kal gyarapodott, a munkanélküliségi ráta 8,1%-ról 11,8%-ra nőtt, az államháztartás hiánya pedig 3,8-ról 4,4%-ra dagadt. A legmeghökkenőbb visszaesés a közvetlen külföldi befektetésében a GDP százalékos arányában tükröződik, ahol a 2008-as 47,5%-os adat szerint óriási csökkenés tapasztalható meg a 2010-es -15,8-as mutatóban.⁷⁶

A 2010-es újabb kormányváltás változásokat hozott a gazdaság terén is. Új célok és új stratégiák jellemezték a gazdaságpolitikai újítást. Fő célként tűzték ki a költségvetés megszilárdítását, a külső befolyásoltság és gazdasági törékenységünk csökkentését, illetve külföldi hitelezés radikálását az országban. A költség deficittel való harcban eddig nem járt el az állam sikeresen, ezt jól mutatta az előbbieken említett EU eljárás is. A 2010 és 2013 közötti időszakban sikeresnek mondhatók a költségvetési hiány miatti intézkedések. Olyan számokat tudtak produkálni 2012-re, mint hogy az előző év felére csökkentették a hiányt és 2013-ra az EU megszüntette ellenünk az eljárást. Másik fontos intézkedés az adórendszer megreformálása volt, ahol nem a foglalkoztatás utáni terheket és adókat növelte hanem a fogyasztáshoz kötötte az adózást. Fontos megemlítenünk hazásait a fogyasztás központú

⁷⁵ MIKLÓS Gábor: A magyar eladósodás és a világválság hatásai.
Forrás: <https://core.ac.uk/download/pdf/12355765.pdf> (2020,12.01.)

⁷⁶ 1.2.3.4. és 5. diagram 2008 és 2010 közötti adatok Magyarország

adóztatásnál az import drágul és az kivitel árai csökkenek, így ez növeli a külső befektetések számát is. A régióban itthon volt 2010-ben a munkaadók és járulékok száma a legmagasabb, Sokan ezért inkább feketén alkalmazták a munkavállalókat vagy a különböző bónuszokat, amiből az államikassza így egyáltalán nem részesült. A költségvetés visszapótlását segítette az általános forgalmiadó 25%-ról 27%-ra való emelése a nyugdíjjárulék államikézésben tartása.

⁷⁷ A 2010-es 4,4%-os hiány évről évre csökkent majd 2016-ra 1,8-ra csökkentették a hiányt, ami kiemelkedően jó eredmény volt a magyar gazdaság történetében.⁷⁸ A másik jelentős mutató az államadóság mértéke a GDP-hez hasonlítva, megdöntve a saját negatív rekordunkat az államadóság elérte 2010-re a 80% fölötti értéket. Ezt a tarthatatlan állapotot megtörték és eredményesen évről évre csökkentették az államadóságot. A tekintélyes makro mutató eredményeinket nemzetközi szinten is elismerték és kezdtük visszanyerni a jó megítélést és bizalmat a külföldi szintéren. A 2007-2013 –as Uniós költségvetés támogatottságát hazai fronton a GDP 4%-át használtuk ki. A 2013-2020-as költségvetésből pedig leginkább a gazdaságot elősegítő fejlesztésekre hívtuk le a támogatásokat.⁷⁹ A pozitív eredmények elérhetővé tették az adócsökkentés bizonyos formáit a következő esztendőkre. Mint például az élelmiszerek, bank adócsökkenése, családi támogatás a két gyermeces családok részére adókedvezmény formájában. 2013 és 2015 között olyan gyors ütemű fejlődést mutattunk, ami meghaladja az EU-s elvárásokat is. A 2014, 2015 és 2016-os év megugró beruházás számot jelentett Magyarország számára. Ehhez közre játszott az ezt támogató Uniós források megigénylése. A korábban visszaesett ingatlanpiac előmozdítása képpen mind két oldalnak kedvezett engedményekkel a kormány, ilyen volt a CSOK és a lakás általános forgalmi adó 5%-ra való csökkentése.⁸⁰ A kormány tartotta gazdaságpolitikáját és növekvő tendenciára állította a gazdaságot, a mutatók alapján: növekszik a GDP évről évre, a munkanélküliségi ráta csökken, ugyanez igaz az államadóságra és a költségvetés hiányára.

⁷⁷ BAKSAY Gergely–PALOTAI Dániel: Válságkezelés és gazdasági reformok Magyarországon, 2010–2016 Közgazdasági Szemle, LXIV. évf., 2017. július–augusztus 698–722. oldal
Forrás: https://epa.oszk.hu/00000/00017/00250/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2017_07-08_0698-0722.pdf (2020.12.01.)

⁷⁸ 4. diagram Magyarország adatai :2010 és 2016 között

⁷⁹ BAKSAY-PALOTAI i.m.

⁸⁰ MAGYARORSZÁG KORMÁNYA : Magyarország konvergencia programja 2016-2020 3.-71. oldal
Forrás : https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester-convergence-programme_hungary_2016_hu.pdf (2020.12.01)

3.AZ EURÓPAI UNIÓ FINANSZIROZÁSI RENDSZERE

3.1.Az Európai Unió támogatásairól általánosan

1957. március 25-én létrehozták a Európai Gazdasági Közösséget (EGK) , amit manapság úgy emlegetnek Római szerződés.⁸¹ Ennek a szerződésnek a legfőbb célja a bizonyos fejlettségi szintek eltérőségének csökkentése. Az EU-s büdzsé legnagyobb részét az Európai Bizottság és az Uniós tagországok együttműködve használják, egy kisebbik részében pedig csak a Bizottság számára van hozzáférés a költségvetés kezelésére. A közösen kezelt támogatásoknak a neve európai strukturális és beruházási alapok másnéven ESB, az alapot ezen belül 5 nagy csoportra bontják. A csoport tagjai: Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), Európai Szociális Alap (ESZA), Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA), Kohéziós Alap (KA), Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA). Az Európai Unió Szervei gondosan ellenőrzik és felülvizsgálják, hogy a küldött pénzügyi segítség úgy lett felhasználva, ahogy azt előírták. A szabályozásnak több szerve és több lépcsője van, az első szerv Európai Unió Működéséről szóló Szerződés, azaz a EUMSZ ez a szerv a fő mérvadó a jogszabályozás területén ezt követi az Európai Unió Bizottság ,aki politikailag pártatlan alapon intézkedésekkel vezényeli a dotációkat. A következő lépcső az Európai Bíróság, majd az adott ország saját kormányának irányelvei érvényesülnek. A Kohéziós költségvetés hétévente újul meg, 2007-2013, 2014-2020, 2021-2021-es periódusokra bontották. 2007-2013-as periódus az elmaradottabb régiók gazdasági felzárkóztatását tűzte ki célul, hazánk számára ez egy nagyon jó lehetőséget biztosított a versenyképességünk javítására, ebbe beletartozott az infrastruktúra modernizációja, a kis- és középvállalkozók segítése, a beruházások ösztönzése.2014-2020-as időszak célja elsősorban a felhasználni kívánt támogatások színvonalasabb alkalmazása. Az EU olyan Európát szeretne támogatni és létrehozni ami : inkluzív, intelligens és fenntartható .A támogatásokat több féle képpen tudjuk csoportosítani. *Irányultsága* szerint lehet adott és kapott. *Módszere* szerint közvetlen és közvetetten lehetsége, közvetlen eljárás szerint a támogató és a támogatott között jön létre és automata módon megkapja, az igényelt fél nem kell pályázni rá, ezzel ellentétben a közvetett támogatásnál a támogatott dönt, milyen célra használná a

⁸¹ Az európai parlament hivatalos oldala.

Forrás : <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-rome> (2020.01.04.)

támogatást ennek jogszabályait elismeri és ha pályázata nyer, megkapja a megpályázott összeget. *Finanszírozás* módja szerint visszatérítendő vagy nem visszatérítendő .A visszatérítendő támogatás, ahogy már a nevében is benne van, vissza kell fizetni általában kamatmentesen vagy nagy kedvezmény mellett vehető igénybe, legtöbbször befektetések miatt veszik igénybe és a beruházások bevétele biztosítja a visszafizetést, különböző fizetési határidővel nyújtják rövid, illetve hosszú lejáratúak. A nem visszatérítendő támogatások csoportjába tartozik a támogatások nagy része. Ez a támogatás eredmény és tőkegyarapodást eredményez. Előfordulhat olyan opció is hogy vissza kell téríteni a támogatást ez általában olyan esetben fordul elő mikor nem teljesíti a kedvezményezett fél nem teljesíti vagy megszegi a szerződésben foglaltakat. *Folyósítás szerint* előfizetést és utófizetést különböztetünk meg leginkább az elszámolás miatt fontos ketté csoportosítanunk. Az előutalás, ha nem visszatérítendő a támogatásról beszélünk, akkor bevételnek könyvelik el, ha pedig visszatérítendő, akkor rövid lejáratú kötelezettségként számolják el. Utofizetés során a teljesítést igazoló okmányok benyújtása után utalással küldik az összeget. *Cél* szerint, könyvelés szempont miatt is fontos meghatározni, hogy mi a támogatás célja. Megkülönböztetünk fejlesztési-, működési célú, kamat illetve árat kiegészítő támogatásokat. A fejlesztési célú finanszírozás általában hosszú távú befektetéshez vagy eszközfejlesztéshez igénylik és használják fel és nagy többségben nem kell visszatéríteni .A működési célú támogatások a vállalat fenntarthatóságát, működését támogatja és elsősorban a munkavállalók megtartásához és fejlesztéséhez járul hozzá. A kamattámogatás sokszor a vállalat által felvett hitelben nyújt támogatást javarészt az állam vagy valamelyik szerve, legtöbbször bizonyos kritériumok megfeleléséhez kötött. Az árat kiegészítő segítséget általában olyan cégek igénylik és kapják, akik olyan árut értékesítenek vagy olyan szolgáltatást nyújtanak amit ár alatt értékesítenek, ennek okáért kapnak egy kiegészítő ártámogatást. *Megjelenés* alapján, *nem* fizetőeszközben nyújtott segítség és pénzbeli támogatás.⁸²

A kohéziós rendszer területiegségei a tagországok és a régiók. Az Unió által küldött dotációkat régióként más – más elvárás és szabályrendszer szerint különböztetik meg erre használják a NUTS-rendszert, ami különböző adatok alapján felosztja régiókra a tagországokat. A Kohéziós alaptámogatásból azok a tagok részesedhetnek, akik a politika alapelveit betartják. Az alapelvek be nem tartása is von maga után következményeket

⁸² Dr. BORZÁN Anita - Dr. SZEKERES Bernadett : Az Európai Unió támogatások fajtái és számviteli elszámolásuk; Vállalkozásfejlesztés a XXI. században Budapest, 2018 30.-40.oldal
Forrás: http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/30_VF2018_VF_2018_1.pdf (2020.12.05.)

például a támogatások befagyasztását, vagy a mennyiségnek csökkentését. A felhasználási kör pontosan rögzítve van, milyen területeken és hogyan használhatóak fel ezek a források. A felosztás mértéke egy bizonyos képlet szerint működik, aminek tényezői az adott ország népességét, az ország munkanélküliségi rátáját, a gazdaság fejlettségi szintjét vizsgálja. Ezeknek a juttatásoknak van egy maximuma, ami után az igénylő országok nem juthatnak több összegű támogatáshoz. A meghirdetett támogatások megpályázásáról az adott tagállam dönt az elvárás rendszeréről és szabály rendszeréről. Első sorban azt vizsgálják megfelel-e az adott pályázat a feltételeknek, majd a pályázat háttérét vizsgálják meg és döntenek el a pályázat sorsát. Ha sikeres a pályázat elbírálása támogatási szerződést kötnek, ami magába foglalja a szerződés feltételeit és a felek jogait is. A szabálytalanságok vizsgálata, mint EU-s mint hazai szervek feladatai is. A kohéziós politika szabályait az Európai Unió alapidokumentum és a kohéziós alapelvei alapján fektetik le.

Az előbb említett NUTS rendszer, ami az elosztás alapegységét képezi és az Eurostat statisztikai adatait veszi alapul. Ötféle régió típust különböztettünk meg, amit az adott ország népessége alapján osztanak fel. NUTS 1 3-7 millió közötti terület; NUTS 2, 800 ezer-3 millió közötti terület, NUTS 3 150-800 ezer közötti terület, LAU 1 járások, LAU 2 települések. A területi felosztás a tagországok feladatkörébe esik, a területek újraelosztása egy lassú és körülményes folyamat.

A Kohéziós politika a felzárkóztatáson kívül, célként tekinti a munkanélküliség csökkentésének elősegítését. A 2007-2013-as időszakban ennek a célnak megfelelő pályázatokat írtak ki. Segítséget nyújt a munkavállalás körülményeinek javításában, törekszik a gazdasági, társadalmi módosulásának zökkenőmentességének elősegítésére, illetve támogatja a környezet védelemét. A támogatásokat a 2007-2013 közötti időszakban három alapról intézik: ERFA, ESZA, KA. A 2014-2020-as költségvetési időszakban pedig öt alap biztosítja a támogatásokat, a meglévő három alapot kettővel egészítették ki: EMVA, ETHA. Az elosztásra használt képlete a 2007-2013-as időszakban „ $Z = ((EU\text{-} \text{átlag GDP/fő} - \text{régió GDP/fő}) \times \text{régió népessége} \times \text{százalékos szorzó}) + (\text{régió munkanélküliségi rátája} - \text{konvergencia régiók átlagos munkanélküliségi rátája}) \times \text{aktív népesség} \times 700 \text{ euró}$ ”. Minél fejletlenebb egy terület annál nagyobb összegű támogatást kaphat. Az alapok megoszlási platformja különböző a két elszámolási időszakot tekintve. Az ERFA támogatás felhasználási területe tartalmazza termelői-, közlekedéshálózat fejlesztését, a 2007-2013-

as időszakban a támogatások összértéke 201 milliárd euró volt. Az ESZA alkalmazásiköre elsősorban a akkomodáció növelése és a foglalkozás nélküliek számának csökkentése, másodsorban az investálások növelése, az államigazgatási produktivitás emelése 76 milliárd euró volt a a totális támogatási alap. A Kohéziós támogatást a regionális fejlesztésen kívül a transzeurópai infrastruktúra fejlesztésére és a természetvédelem korszerűsítésre szánják. Az erre kalkulált összeg 71 milliárd euró volt. Fontos megjegyezni, hogy az ERFA, ESZA juttatásai regionális alapú, míg a Kohéziós Alap a tagországok döntésén múlik, azok a tagországok kaphatnak a támogatásból, akik 2001 és 2003 közötti időszakban az adott ország GNI mutatója nem érte el az EU-25 átlagának 90%-át. Az Operatív Program az Európai Bizottság által jóváhagyott okmány, amely egy egybe függő korszerűsítő tervezet. Ezeket a tervezeteket az ERFA alapból kapott támogatást részesülő régiók a tagország saját rendszere alapján NUTS1 és NUTS2 szinten kell elkészíteniük.⁸³

A 2014-2020-as kohéziós politika más célokat helyezett előtérbe az Unió összesen 367 milliárd euró támogatást ajánlott fel. Ez a költségvetési csomag a munkahelyek teremtést és az általános gazdasági növekedés fellendítését helyezte előtérbe úgy, hogy maximalizálja a támogatás felhasználásának módját. Emellett még mindig a lemaradt régiók felzárkóztatására összpontosítanak, az előbb említett és más területek támogatásával. Nagy hangsúlyt fektetnek az emberek továbbképzési lehetőségeibe, támogatják a kis- és középvállalkozásokat, illetve a közlekedési hálózat modernizációját, támogatják K+F területet és a természetvédelmet. A támogatást létrejöttét az Európai Bizottság általi partnerség szerződésben foglalják össze, ahol a projekt végcéljait is pontosítják a felek. Nagyobb felügyeletet szeretnének tartani a támogatások felett és egyszerűbbé tenni a projektek ügyintézését és háttérmunkáját. Minden tagállam részesül az alapokból, de a részesedés aránya még mindig a fejlettségi szint alapján készül el.⁸⁴

Az Európai Unió 2021-2027-es időszakra szóló költségvetése a vírus helyzet miatt kialakult válság helyreállítását tűzte ki célul, másodsorban pedig a környezetvédelmet és digitalizációt segítő projekteket támogatja. A támogatás teljes összege 1824,3 milliárd euró a tervezet szerint. A Next Generation EU csomag segít a covid19 utáni

⁸³ SZABÓ Zsolt-BALÁS Gábor-BORBÁS Gabriella, KISS Gábor, PIROSS Antal, POTROVSZKI Gábor-SZERLETICS Ákos: Európai Uniós források rendszere 2014–2020 Gyakorlati útmutató pályázóknak és pályázatóknak 10.-248. oldal
Forrás: http://hetfa.hu/wp-content/uploads/2018/12/EUforr%C3%A1sokrendszere_webes.pdf (2020.12.06)

⁸⁴ KIS-Tóth Lajos – VÍGH Gergely : Az Unió pályázati rendszere ; Eger 2013 13.-182. oldal
Forrás: <http://mek.niif.hu/14100/14111/pdf/14111.pdf> (2020.12.07)

rehabilitációban. Ami az összesztámogatási költségből 750 milliárd eurót öllel fel. A másik nagyobb csoport a több éves pénzügyi keret azaz MFF, ami 1 074,3 milliárd euró összeggel kívánja támogatni az EU és tagállamai hosszú távú céljait.⁸⁵ A 2021-2027-es költségvetés támogatásrendszeréről és a finansziális elosztás átláthatóságához nyújt segítséget a 6. számú diagram.⁸⁶ A Kohéziós politika több alap összeségét képezi ezek az alapok a következők : ESF+ , azaz a Európai Szociális Alap, az ERDF Európai Regionális Fejlesztési Alap ,CF Kohéziós Alap ,CEF Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz, ETC Európai Területi Együttműködés. A teljes kohéziós juttatás a 2021-2027-es időszakban a következőképpen alakul a Visegrádi országok között: Magyarország 22,526 milliárd euró, Lengyelország 75,034 milliárd euró, Csehország 21,761 milliárd euró, Szlovákia pedig 12,852 milliárd euró támogatást kap az Európai Unió Kohéziós politikája szerint.⁸⁷

A hosszútávú költségvetés létrehozásában főszerepet játszik az Európai Bizottság, az EU tanácsa és a Európai Tanács. A konzultációk az adott költségvetés kezdete előtt pár évvel indulnak. A Bizottság előterjeszt az MFF-re egy ajánlatcsomagot, amiben a támogatás lehetséges összegéről és az EU bevételeiről szól. Bizonyos tárgyalási keretet állítanak össze, ami összeszedi azokat az anyagokat, ami elengedhetetlen az uniós vezetőség célkitűzéseinek összeállításában. Majd az Európai Tanács közreműködésével a vezetőség útmutatásaival bővítik a fontos pontokat és megszabják a prioritásokat. A Tanács egyhangú egyetértése, illetve az Európai Parlament jóváhagyása szükséges az elfogadásához.⁸⁸

A 2021-2027-es támogatások védelmében egy új mechanizmust hozott létre, miszerint ha valamelyik állam nem tarja be az uniós értékrendet vagy nem felel meg a jogállamiságnak, akkor a támogatásokat befagyaszthatja. Az Európai Bizottság miután szabálytalanságot vél felfedezni a támogatás igénybevétele során, kezdeményezheti a mechanizmus életbe léptetését. Az uniós szerződésekben a jogállamiság definiálása során belevonják a demokrácia független jelenlétét, kiterjednek a szabadság és emberi jogok

⁸⁵ Európai Tanács Az Európai Unió Tanácsa hivatalos oldal: Az EU 2021–2027-es időszakra vonatkozó hosszú távú költségvetése

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/> (2020.12.07)

⁸⁶ 6.számú diagram

⁸⁷ 1.számú táblázat

⁸⁸ Európai Tanács ,Az Európai Unió Tanácsa hivatalos oldal : Az EU hosszú távú költségvetésének megtárgyalása
Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/the-eu-budget/negotiating-the-long-term-eu-budget/> (2020.12.07.)

betartására is.⁸⁹A 2021-2027-re szóló MFF költségvetést nem tudták még elfogadni, hiszen minden tagállam beleegyezése szükséges, de a lengyel és a magyar kormány megvétózták a keretköltségvetést. Ha sikerül közös megállapodásra jutnia a tagországoknak, akkor már 2021 januárjával megkezdheti életbelépését a költségvetési program.⁹⁰Ha nem fogadják el időben a tagok az egyezményt és lépnek vissza a vétótól, akkor csúszik a helyreállítási támogatás. A nem egyetértés következménye az is, hogy az uniós pénzek nagyrészt befagyaszttják, ennek a legnagyobb elszenvedői azok az országok lesznek, akik a legnagyobb támogatáshoz férnek hozzá, ezekhez az országokhoz sorolhatjuk a magyarokat és a lengyeleket egyaránt. A tagállamok vétójuk indokául az uniós támogatások jogállamisághoz kötött feltételeket hozták fel. A magyar kormányfő szerint az EU nem tér ki pontosan a szankcionáló mechanizmusra, szerinte ezzel az EU öntörvényes pénzügyi szankcióval élne. Ha hosszútávon nem fogadja el a költségvetést az összes tagállam, akkor az Európai Parlament visszahívhatja a támogatásicsomagot.⁹¹

Az Unió költségvetésének az alapelve, hogy a kiadások nem léphetik túl a bevétel összegét. Az Unió a kiadások nagyrészt saját bevételéből, illetve más forrásból fedezi.⁹²Saját bevételnek számítanak az adók és illetékek, a hea alapú ÁFA, illetve a nemzeti hozzájárulások is.⁹³ A V4 tagországainak Uniós egyenlegét végig követhetjük a csatlakozás évétől a 2. 3. 4. 5. számú táblázat alapján. Megfigyelhetjük mennyi támogatást fizetett ki tagországonként az Unió, mennyivel járultak hozzá az államok az uniós költségvetéshez, illetve mekkora a költségvetésük egyenlege.⁹⁴

⁸⁹ PRIVÁTBANKÁR.HU:A jogállamisághoz kötik az uniós támogatásokat

Forrás: <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/a-jogallamisaghoz-kotik-az-unios-tamogatásokat.html> (2020.12.07.)

⁹⁰ PORTFOLIO: Megvan az uniós büdzséalku, de a magyar-lengyel vétó feladása kell az életbe lépéséhez

Forrás: <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20201204/megvan-az-unios-budzsealku-de-a-magyar-lengyel-veto-feladasa-kell-az-életbe-lepesehez-460462> (2020.12.07)

⁹¹ WÉBER Balázs: Magát is lábon lövi a magyar kormány, ha bukik az uniós csomag

Forrás: <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/magat-is-labon-lovi-a-magyar-kormany-ha-bukik-az-unios-csomag.html> (2020.12.07)

⁹² Az Európai Unió hivatalos oldala : Az EU működésének finanszírozása

Forrás: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/revenue-income_hu (2020.12.11.)

⁹³ Európai Bizottság: EU budget own resources

Forrás: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/eu-budget-2014-2020/revenue/own-resources_hu (2020.12.11.)

⁹⁴ 2.3.4.5. számú táblázat

3.2. Az Európai Unió támogatása a V4-ek között regionális szinten

A gyorsan fejlődő Visegrádi országokban szintén közös, hogy regionális szinten eltérést mutatnak gazdaságilag. Megoldásként szolgálnak a régiók egymáshoz való felzárkóztatása. Az eurostat statisztikai adatai elérhetővé teszik, a V4-es tagországok régióinak gazdasági összehasonlítását.⁹⁵ Ahogy az előző fejezetben is taglaltuk a NUTS régiókra bontja az országokat három fő besorolás alapján készíti NUTS1, NUTS2, NUTS3 a lakosság száma alapján.⁹⁶A regionális felosztás az Unió támogatások szempontjából is fontos, érinti a kohéziós alap és a vidékfejlesztés dotációinak mértékét. A NUTS2 régiók átlagát veszik figyelembe, amit az egy főre jutó GDP értéke vásárlóerő-paritás százalékban számolnak. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), a Kohéziós Alap és az Európai Szociális Alap (ESZA) feladatkörébe esik a regionális fejlesztések támogatása. Másik befolyásoló tényező a támogatás megosztásában, ha az adott terület nem üti meg a GNI az Európai Unió norma 75 százalékát, akkor az adott régió a legmagasabb összegű finanszírozásokhoz férhet hozzá. A tagállamok próbálják átalakítani a már meglévő regionális határokat a jobb támogatási hozzáférhetőség miatt. Európa fővárosait a lakosság számának függvénye szerint sorolhatják NUTS1, NUTS2 vagy NUTS3 csoportba is. Prága első között kérte és meg is kapta, külön a fővárosnak szóló NUTS2 besorolást, a csehek voltak az első a Visegrádi Négyek között, akiknek a fővárosa megkapta ezt a besorolást. A Szlovák főváros Pozsony, mivel nem érte el külön városként a besoroláshoz kellő lakosság számot az agglomeráció beszámításával együtt alkot egy NUTS2 régiót. Lengyel területen megegyezik a fővárosi szektor felosztási problémája úgy, mint Magyarországon. A főváros egy régióba került a környező városokkal és ez némi feszültséget generált.⁹⁷

A 2004-ben csatlakozott posztkommunista országokra jellemző, hogy régióként magas a fejlettségi eltérés. Ebben szerepet játszott a rendszerváltás utáni bizonyos gazdasági területek hanyatlása, mint például: bányászat, nehézipar, mezőgazdaság ezek a területek folyamatosan visszaestek, míg azok a régiók ahol a közlekedési hálózat fejlett

⁹⁵ GÁL Zsolt: A visegrádi négyek országai főbb regionális gazdasági jellemző ; Polgári Szemle, 14. évf. 4–6. szám, 2018, 301.–310. oldal

Forrás: <https://polgariszemle.hu/aktualis-szam/161-tudomanyos-muhely/1002-a-visegradi-negyek-orszagai-fobb-regionalis-gazdasagi-jellemzoi> (2020.12.08.)

⁹⁶ KSH: Interaktív grafikonok és térképek - A NUTS területbeosztási rendszere
Forrás: https://www.ksh.hu/interaktiv_eutertepek_nuts2 (2020.12.08.)

⁹⁷ PIKLER Katalin: Az EU területi statisztikai rendszere (NUTS), kapcsolódva a Közép-Magyarország régió kettéválasztásának kérdéséhez

Forrás: <http://real.mtak.hu/39228/1/2773-8420-1-PB.pdf> (2020.12.08.)

volt és magas volt a munkaerő, azok a területek vonzották a beruházókat így még jobban előre mozdult fejlettségük. A 2004-ben csatlakozott Uniós tagállamok gazdasági üteme beindult az ezredforduló beköszöntével, de az EU-hoz való csatlakozás meghozta a fejlődés dinamikáját is, ami regionális szinten is tükröződött. Az ezredfordulókör csupán három régió érte el a KKE térségből EU-25 átlagának 75 százalékát, név szerint Prága, Pozsony és a közép-magyarországi terület is. A legfejlettebbnek számító régiók általában a metropolisz körébe tartoznak, vagy legalábbis a közelében tartózkodnak. Ilyenek Csehországban: Praha, Szlovákiában : Bratislavsky kraj, Lengyelországban: Mazowieckie , itthon pedig Közép-Magyarország. A legelmaradottabb régiók közül 7 Lengyelországban, 2 Magyarországon, 1 pedig Szlovákiában található. A gazdasági változások is előmozdították a fejlettségi különbségeket ennek oka a versenyképesség tényét is képezi. Kiemelkedő példaként mutatja ezt Csehország fővárosi régiója, hiszen ezen a területen hozták össze az ország GDP-nek majdnem ¼-ét. A lengyel régiók legnagyobb része a közelében sem volt a cseh területek fejlettségéhez képest. Lengyelország legjobban teljesítő régiója a főváros bekebelező Mazowieckie, erre a szektorra jellemző, hogy a metropolisz kivételével a környező városok is igen el vannak maradva. Szlovákia se lóg ki a sorból e téren, hiszen a fővárost és környékét felölelő régió számít a legfejlettebbnek a többi területét tekintve a közepesen fejlett KKE szektorhoz tartoznak. Magyarországon is hasonló volt a helyzet a GDP majdnem a fele a központi szektorban centralizálódott. Ez a terület dinamikus fejlődése miatt csatlakozott a 25 tagú általános fejlettségű csoport tagjai közé. A Nyugat- és Közép-Dunántúli szektor is fejlődött csak szerényebb mértékben.⁹⁸ Magyarországon a legfejlettebb régió a Közép-Magyarországi, ennek egyik legnagyobb elszenvedője Pest megye. Budapest a leginkább húzóerő a fejlettség megállapításánál. A becslt adatok alapján a régiót a legfejlettebbnek nyilvánították, ezért nem részesül olyan mértékű támogatásokban, mint az országon belüli más régiók. Pest megye így nem kap olyan mértékű juttatást, mint elmaradottabb szektoraink, pedig található olyan kisebb közösségek, amik az ország többi területén fekvő települések fejlettségével érnek fel.⁹⁹ Pest megye, ezért kérvényezte a regionális

⁹⁸KSH: A gazdasági fejlettség alakulása a kelet-közép-európai régiókban ; statisztikai tükör I. évfolyam. 54. szám 2007. 1-5. oldal

Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/gazdfejlkke.pdf> (2020.12.09.)

⁹⁹ NYIKOS Györgyi: Pest megye és a Közép-Magyarország régió – Együtt vagy külön? ; 2015. DECEMBER - 11. ÉVFOLYAM, 4-6. SZÁM

Forrás: <https://polgariszemle.hu/archivum/100-2015-december-11-evfolyam-4-6-szam/politikatudomany-allamtudomany/704-pest-megye-es-a-koezep-magyarorszag-regio-egyutt-vagy-kueloen> (2020.12.09.)

leválást a fővárostól, amit az Európai Bizottság és az Eurostat fog jóváhagyni és a 2021-es támogatásokat eszerint tudják megpályázni. 2013-as adatok szerint az egy főre jutó bruttó hazai termék az itthoni átlag 2,1-szerese volt Budapesten, Pest megyében pedig 0,8-szorosa. A főváros a GDP 41 százalékkal az uniós átlag fölött volt, míg Pest megye az átlag alatt 44 százalékkal. Tehát Pest megye közel sem annyira fejlett, mint Budapest és a megye számára szükséges az Uniós támogatások kihasználása a növekedés érdekében. Ezért tényleges megoldást jelenthet a különválásuk. A NUTS2-s lakossági elvárásnak mind a két terület megfelel, hiszen 800 ezer és 3 millió közé esik a lakosság számuk.¹⁰⁰ Az Eurostat adatai szerint a következőképpen sorolják be a 2021-es NUTS2 rendszerbe a V4-ek tagországait.

Magyarország: HU11 Budapest, HU12 Pest, HU21 Közép-Dunántúl, HU22 Nyugat-Dunántúl, HU23 Dél-Dunántúl, HU31 Észak-Magyarország, HU32 Észak-Alföld, HU33 Dél-Alföld

Szlovákia: SK01 Bratislavský kraj, SK02 Slovensko, SK03 Stredné Slovensko, SK04 Východné Slovensko

Csehország: CZ01 Praha, CZ02 Střední Čechy, CZ03 Jihozápad, CZ04 Severozápad, CZ05 Severovýchod, CZ06 Jihovýchod, CZ07 Střední Morava, CZ08 Moravskoslezsko

Lengyelország: PL21 Małopolskie, PL22 Śląskie, PL41 Wielkopolskie, PL42 Zachodniopomorskie, PL43 Lubuskie, PL51 Dolnośląskie, PL52 Opolski, PL61 Kujawsko-pomorskie, PL62 Warmińsko-mazurskie, PL63 Pomorskie, PL71 Łódzkie, PL72 Świętokrzyskie, PL81 Lubelskie, PL82 Podkarpackie, PL83 Podlaskie, PL91 Warszawski stołeczny, PL92 Mazowiecki regionalny¹⁰¹

Az Eurostat 2018-as adatai alapján megfigyelhetjük a Visegrádi Négyek tagországainak regionális GDP eloszlását. A táblázat jól mutatja, az országon belüli

¹⁰⁰ KOVÁCS Gábor : Pest megye kikiáltotta a függetlenségét

Forrás: <https://www.origo.hu/gazdasag/20160128-pest-megye-budapest-nuts-kmr-kozep-magyarorszagi-regio-unios-fejlesztes.html> (2020.12.09.)

¹⁰¹ EUROSTAT RAMON - Reference And Management Of Nomenclatures : METADATA

NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics), by country, version 2021

Forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=NUTS_2021&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=45756163&StrLayoutCode=HIERARCHIC&IntCurrentPage=1 (2020.12.09.)

szektorok között mekkora eltérés van, illetve beigazolódnak, hogy az adatok alapján a fővárosi és a környező régiók produkálják a legmagasabb GDP számokat.¹⁰²

A 2014-2020 közötti költségvetési időszakban az Unió támogatások regionális szinten különböznek, akár csak a GDP megoszlása. Jól látható, hogy legtöbb régiónál egyenes arányosan viszonyul a két adat egymáshoz. A legfejlettebb régiók kapják a kevesebb támogatást.¹⁰³

2021-2027-es Unió költségvetése szerint a kohéziós keretében 373 milliárd euró támogatást osztanak szét. Amit az ERFA, ESZA+ és Kohéziós Alapból kívánnak fedezni. A Bizottság tervei szerint 326,3 milliárd eurót szánna az ERFA és ESZA+ -nak a Kohéziós Alap pedig 46,7 milliárd euróval rendelkezne, a Kohéziós Alapot tekintve 45%-kal kevesebb jut az alapba mint a 2014-2020-as időszakban. Ezt azzal magyarázták, hogy a környezeti és közlekedési hálózat fejlesztés iránt csökkent az érdeklődés. A Bizottság tervei szerint a tagországok 10 százalékkal kapnának kevesebb támogatást az előző időszakhoz képest, a kohéziós politika tekintetében. Ezt a döntést elősegítette a tény, hogy több régió átkerült mostanára a fejletlenből az átmeneti besorolásba. A régiókat védi emellett egy olyan határozat miszerint egyik régió sem kaphat 8 százaléknál több, illetve 24 százalékkal kevesebb támogatást az előző időszakhoz képest, a legfejletlenebb régiók támogatása változatlan marad. Az ERFA és a ESZA+ támogatások fő célja a munkahelyi teremtés és növekedés. Megmarad a három csoport besorolása, viszont a százalékos intervallum változott a fejletlenebb régiók közé azok tartoznak, akik nem érik el az egy főre jutó nettó hazai termék EU-s átlag 75 százalékát. Az átmeneti régiók 75-100 százalék között van, míg a fejlettebb régiók túlmutatnak a 100 százalékon, azaz átlélik az uniós átlagot.¹⁰⁴

¹⁰² 6.táblázat

¹⁰³ 6. és 7. táblázat

¹⁰⁴ EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK: A kohéziós politika forrásainak elosztása a tagállamok körében a 2021–2027-es időszakban 3.-51.oldal

Forrás : https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RCR_COHESION/RCR_COHESION_HU.pdf
(2020.12.10.)

Összefoglalás és következtetések

Nos, elérkeztünk a dolgozat azon részére, ahol szeretném összefoglalni kutatásaim eredményét egyúttal válaszolni a szakdolgozat elején feltett kérdésekre:

1. Milyen szerepet tölt be Magyarország a Visegrádi kooperációban?

Hazánknak, mint az egyik alapító tagnak több fronton sikerült bebizonyítania, hogy fontos számára a Visegrádi Együttműködés. Ahogyan a többi tag úgy Magyarország is táplálja ezt a kooperációt és nem hagyják elveszni köteléküket. Rögös út vezetett az Uniós csatlakozásig mind a négy ország számára, hasonló hajóban eveztek főleg a gazdasági átalakulást tekintve. Az együttműködés előnyei és hatékonysága megmutatkozott több fronton, mint például a migráció, a vírushelyzet és az Unió előtti csatlakozási helyzetben majd a csatlakozás utáni érdekérvényesítésben. Az összefogás és egy azon vélemény képviselése sokkal erősebb négy ország esetében, mint egynél. Ezt Magyarország is pontosan tudja és olyan intézkedéseket hoz, amivel bizonyítja is az ország rátermettségét a tagságra, elősegíti a tagországok közötti kapcsolatokat a nehéz időkben, támogatja a Visegrádi Alap meglétét, hogy ezzel is fellendítsék a kulturális, oktatási tudományos kapcsolatok létrejöttét. Hazánknak is fontos szerepe van a kooperációban, hiszen hasonló tulajdonságú és múltú ország mind a négy állam, így mindegyik tagnak ugyanakkora szerepe van ebben az együttműködésben így igazán egy tagország fontosságát sem lehet kiemelni igazán. Mégpedig azért mert a kölcsönös erejű együttműködés adja meg értelmét és alapját egy összefogásnak.

2. Milyen szerepe van a V4-ek együttműködésének az Európai Unióban?

A Visegrádi Négyek tagországai gyors alkalmazkodási képességüknek köszönhetően magas ütemben fejlődtek és jól vették az akadályokat a gazdasági átalakulás során. 1989 és 2004 között megmutatták Európának, hogy minden téren megérdemlik, helyük van az integrációban. Az Unió már a csatlakozás előtti felzárkóztatási kritériumaival fejlesztette az országok gazdaságát. Majd a csatlakozás után megnyitotta számukra az Uniós piacot és lehetővé tette a nyugati külföldi tőke beáramlást. Mivel a négyből három ország kis területű és alacsony a lakosság száma, szükségszerű más országokhoz való kapcsolódása legfőképpen az érdekérvényesítés miatt az Európai Unión belül. Emellett nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a V4-ek szövetsége elég rugalmas ahhoz, hogy ne egységként viselkedjen és hozzon döntéseket. Ezért fontos a tagországoknak külön-külön is kialakítani a jó partnerségi

viszonyt és gazdasági, kereskedelmi kapcsolatot az Unió tagállamaival. Az Unió régi tagjai számára is pozitív gazdasági hatást jelentett a 2004-es bővítés. Hiszen olyan fejlődő országokba tudták fektetni tőkéjüket, ahol jól képzett és olcsó a munkaerő és jó feltételeket biztosított az állam a beruházásokra.

3. Hogyan fejlődött Magyarország, Szlovákia, Lengyelország, Csehország gazdasága az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt és után?

Már a rendszerváltást követő években hatalmas gazdasági változás következett be a V4-es tagországok történelmében. Ráléptek a piacgazdaság, és a kapitalizmus felé vezető útra. Ami kéz a kézben járt a strukturális fejlődéssel és a nyugati piacra való nyitással. Lehetőséget kaptak a V4-ek tagországok az Unió csatlakozáshoz, ami több feltételhez volt kötve. Ezek a leginkább gazdasági kritériumok már hatalmas ösztönző erővel hatottak a fejlődésükre és a makrogazdasági mutatók is a gazdaság gyarapodását mutatták. A tagállamok eltérő módon és ütemben haladtak a kommunizmus letűnt rendszerét felváltó privatizációval. A közös mégis az, hogy az összes V4-es tagországban sikeresnek könyvelték el a folyamatot, a privatizáció kisebb-nagyobb mértékben feltöltötte az államkasszákat és változó mértékben megnyitották a piacukat a külföldi befektetők felé. Az Unió csatlakozása a piacok még hatékonyabb nyitását tette lehetővé a már meglévő EU tagországok felé. Felgyorsultak közvetlen külföldi tőke befektetések, nőtt az export ez megmutatkozott az államok GDP évről-évre növekvő számaiban is. Az Európai Unió megmutatta védőszerepét is a bajban, Magyarország 2008-as válság során a fizetőképtelenség határán volt, amikor is az Unió és a IMF az ország megsegítéséért hitelcsomagot ajánlott fel a nehéz helyzetbe került országunknak, ami hatalmas segítségnek bizonyult abban a helyzetben. Emellett a V4-es tagországok szép számban részesülnek a kohéziós politikai támogatásaiból, ami elsődlegesen a gazdasági felzárkóztatást szolgálja. Magyarország leginkább a magas külföldi tőke jelenléte és további behívása miatt, illetve a kiépített exporthálózat miatt érdekelt az Európai Integrációval. Csehország rendelkezik a legfejlettebb régiókkal, még nem vezették be a közös valutát, de fejlettségi szintje miatt Csehország csatlakozhat a leghamarabb a nyugati, gazdaságilag fejlettebb országokhoz. Szlovákia az euróövezet miatt még inkább érdekelt a régebbi EU-s tagokkal ápolt diplomáciai és gazdasági jóviszonyban. Lengyelország regionális fejlettségi szint különbségei miatt pedig hatalmas támogatási összegeket tud lehívni az EU-tól, amire szüksége is van az országnak a versenyképesség javításának érdekében. Mind a négy tagországról elmondható, hogy az Európai Integráció legdinamikusabban fejlődő

országai és mind a négy állam gazdaságára pozitív hatást gyakorolt a csatlakozás, illetve az azt megelőző felzárkóztatási feltételeknek való megfelelés.

4. Milyen módon támogatja az EU a V4-ek országait általános és regionális szinten?

A Visegrádi országok számára az Uniós juttásokon belül a Kohéziós politika támogatásai nyújtottak elsősorban hatalmas segítséget. Főleg a 2007-2013-as költségvetés tekintetében kaptak nagy összegű dotációt a felzárkóztatás és a versenyképesség elősegítésére. Ugyanis ebben az időszakban a kohéziós politika elsőrendű célja a vidék és regionális fejlesztés és felzárkóztatás volt. A legtöbb juttatást Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap (ESZA) biztosítja. Igaz a későbbi 2013-2020 és 2021-2027-es költségvetés prioritása más gazdasági területre összpontosított, de ugyanúgy támogatták az elmaradottabb országok és régiók fejlődését. Hiszen a 2021-2027 költségvetés kohéziós támogatása szerint, 373 milliárd euró támogatást osztanak szét. A V4-ek országaira jellemző, hogy a GDP és a fejlettségi szint a főváros vagy a fővárost bekebelező régiókban centralizálódik. A többi régió pedig elmarad a fővárosi régió gazdasági szintjétől. Ennek érdekében is hozták létre a regionális felosztást és támogatást. Minél fejletlenebb egy régió, annál több támogatást tud megigényelni az adott ország. A legnagyobb területi szintű különbségeket Lengyelország régióin figyelhetjük meg. A négy ország közül itt található a legtöbb gazdaságilag elmaradott terület, de Lengyelország kapja a legtöbb kohéziós politikából származó juttatást is.

Irodalomjegyzék

Tudományos könyvek és cikkek:

ANTALL-Horváth Veronika: A Nemzetközi Visegrádi Alap egy szervezet, amely összeköt
,In: Stepper Péter, Közép-Európa és a visegrádi együttműködés-Történelmi és politikai
nézőpontok. Budapest, 2019, Antall József Tudásközpont kiadvány 128.-133.oldal

ANTALÓZY Katalin - ANTAL László - HALÁSZ György Imre - JUHÁSZ Pál - MOHÁCSI
Kálmán, PETSCHNING Mária Zita - VÁRHEGYI Éva – VOSZKA Éva : Magyar gazdaság
2002-2006 – helyzet értékelés és előrejelzés
Forrás:https://penzugykutato.hu/sites/default/files/Magyar_gazdasag_helyzetertekeles_es_elor_ejelzes_2002_2006_1.pdf (2020.12.01)

BAKSAY Gergely–PALOTAI Dániel: Válságkezelés és gazdasági reformok
Magyarországon, 2010–2016 Közgazdasági Szemle, LXIV. évf., 2017. július–augusztus 698–
722. oldal
Forrás:https://epa.oszk.hu/00000/00017/00250/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2017_07-08_0698-0722.pdf (2020.12.01.)

BOD Péter Ákos–PÓCSIK Orsolya– NESZMÉLYI György Iván : Az euró és a szlovák
gazdaság, Közgazdasági Szemle, LXVII. évf., 2020. április 321–351. oldal
Forrás:http://epa.oszk.hu/00000/00017/00280/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2020_04_321-351.pdf (2020.11.25.)

DOBROWIECKI Péter- GARAI Nikolett- UGRÓSDY Márton-FÖLDVÁRI Máttyás –
ISTRATE Dominik: Hogyan értékelhető a magyar V4-elnökség? Külügyi és Külgazdasági
Intézet,2018,3-9.oldal
Forrás: https://kki.hu/assets/upload/13_KKI_4_1_V4_20180726.pdf (2020.11.06)

DR. BELYÓ Pál : AZ „UTOLSÓ CSENGETÉSTŐL” A „BLANKA ALAGÚTIG” (Néhány
jellemző a CSEH KÖZTÁRSASÁG elmúlt évtizedeiről) in. Tanulmányok Kelet-Európa
helyzetéről a 2010-es években, Edutus Egyetem Tatabánya, Stúdium tér 1. 2018. 4.-22.oldal
Forrás:<https://www.edutus.hu/wp-content/uploads/2019/04/Acta-Periodica-XIV.pdf>
(2020.11.20)

Dr. BORZÁN Anita - Dr. SZEKERES Bernadett : Az Európai Unió támogatások fajtái és számviteli elszámolásuk; Vállalkozásfejlesztés a XXI. században Budapest, 2018 30.-40.oldal

DR. GULYÁS László - DR. MARIANUCZ László: A magyar gazdaság rövid története a rendszerváltástól napjainkig (1990-től 2008-ig)

Forrás:https://regi.orszaginfo.magyarorszag.hu/informaciok/gazdasag/gazdasagtorteenet/gazdasagtortenet_3.htm (2020.11.29)

DUNAY Pál: Regionális együttműködés Kelet-Közép-Európában: befektetés eredmény nélkül? Külpolitika, 3. évf., 1997/2, 10-41. oldal.

Forrás:https://library.hungaricana.hu/hu/view/KULUGY_KulugyiSzemle_1997/?pg=185&layout=s (2020.10.20)

FARAGÓ Emese – MEZŐ Júlia : A válság meglepetése – Lengyelország 102.-120. oldal
Forrás: <http://eco.u-szeged.hu/download.php?docID=39956> (2020.11.16)

Forrás: http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/30_VF2018_VF_2018_1.pdf (2020.12.05.)

GÁL Zsolt: A visegrádi négyek országai főbb regionális gazdasági jellemző ; Polgári Szemle, 14. évf. 4-6. szám, 2018, 301.-310.oldal

Forrás: <https://polgariszemle.hu/aktualis-szam/161-tudomanyos-muhely/1002-a-visegradi-negyek-orszagai-fobb-regionalis-gazdasagi-jellemzoi> (2020.12.08.)

GIRST Noémi: : Tömeges privatizáció a Visegrádi Négyek privatizációs politikájában 71.-83. oldal

Forrás:http://epa.oszk.hu/02600/02692/00002/pdf/EPA02692_politanulmanyok_2014_071-086.pdf (2020.11.23.)

GIRST Noémi: Privatizációs trendek Lengyelországban, Polgári Szemle, 2016. DECEMBER -12.ÉVFOLYAM,4-6.SZÁM

Forrás:<https://polgariszemle.hu/archivum/133-2016-december-12-efolyam-4-6-szam/kozpenzugyek-gazdasagpolitika-fenntarthato-fejlodes/841-privatizacios-trendek-lengyelorszagban> (2020.11.14)

GIRST Noémi: Tömeges privatizáció a Visegrádi Négyek privatizációs politikájában 71.-83. oldal

Forrás:http://epa.oszk.hu/02600/02692/00002/pdf/EPA02692_politanulmanyok_2014_071-086.pdf (2020.11.23.)

HAMBERGER Judit: Közép-Európa politikai dimenziójának megvalósítási kísérlete: a Visegrádi Együttműködés (V4), Külügyi szemle, 9. évf., 2010/2, 43–44. oldal

Forrás:https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2010_02_Kezeep-Eurepa_politikai_di_.pdf (2020.10.14)

KIS-Tóth Lajos – VÍGH Gergely: Az Unió pályázati rendszere; Eger 2013. 13.-182. oldal

Forrás: <http://mek.niif.hu/14100/14111/pdf/14111.pdf> (2020.12.07)

KŐRÖSI István: Közép-Európa helye a nemzetközi (európai) gazdasági, pénzügyi és innovációs folyamatokban, 2010.64-67. oldal

Forrás:https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2010_01_KezeepEurepa_helye_a_nemz.pdf (2020.10.26)

LOSONCZ Miklós: Magyarország tíz éve az EU-ban – mekkora volt a mozgástér? Közgazdasági Szemle, LXI. évf., 2014. ÁPRILIS 486–492. oldal

Forrás: http://real.mtak.hu/17214/1/Kszemle_CIKK_1475.pdf (2020.12.01.)

MÁDI István: Szlovákia röggös útja Európába ;Cégvezetés, ISSN 1217-615X , 2000. (8. évf.) 3. sz.107-113.old.

Forrás: <http://cegvezetes.hu/2000/02-03/meciar-oroksege/> (2020.11.24.)

MENYES Roland: A V4-országok gazdasági átalakulása (1989-2004) ,In: Stepper Péter, Közép-Európa és a visegrádi együttműködés-Történelmi és politikai nézőpontok. Budapest, 2019 Antall József Tudásközpont kiadvány 34.-60.oldal

MÉSZÁROS Andor-Halász Iván-Illés Pál Attila: Visegrádi Kézikönyv ; Szent Adalbert Közép- és Kelet-Európa Kutatásokért Alapítvány ,Esztergom,2017 9-14. oldal.

MIKLÓS Gábor: A magyar eladósodás és a világválság hatásai.

Forrás: <https://core.ac.uk/download/pdf/12355765.pdf> (2020.12.01.)

NAGY László: Merre tovább, Szlovákia: Az elkövetkezendő időszak gazdasági kilátásai 2015. JÚNIUS-11.ÉVFOLYAM,1-3.SZÁM

Forrás:<https://polgariszemle.hu/archivum/95-2015-junius-11-evfolyam-1-3-szam/tanulmanyok-a-nemzetkoezi-terbol-terrol/662-merre-tovabb-szlovakia-az-elkoevetkezendo-idoszak-gazdasagi-kilatasai> (2020.11.25)

NOVÁK Zsuzsanna : Monetáris politika, infláció és gazdasági növekedés Kelet-Közép és Délkelet-Európában, Közgazdasági Szemle, LXI. évf., 2014. július–augusztus, 929-931. oldal
Forrás: http://real.mtak.hu/17310/1/Kszemle_CIKK_1495.pdf (2020.11.03)

NYIKOS Györgyi: Pest megye és a Közép-Magyarország régió – Együtt vagy külön? ; 2015.
DECEMBER - 11. ÉVFOLYAM, 4-6. SZÁM
Forrás: <https://polgariszemle.hu/archivum/100-2015-december-11-evfolyam-4-6-szam/politikatudomany-allamtudomany/704-pest-megye-es-a-koezep-magyarorszag-regio-egyutt-vagy-kueloen> (2020.12.09.)

PIKLER Katalin: Az EU területi statisztikai rendszere (NUTS), kapcsolódva a Közép-Magyarország régió kettéválasztásának kérdéséhez
Forrás: <http://real.mtak.hu/39228/1/2773-8420-1-PB.pdf> (2020.12.08.)

PONGRÁCZ Tibor: Privatizáció és kárpótlás 674.704. oldal
Forrás: <http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/392.html#II-671> (2020-11.29)

PRZMYSLAW Pacula: A visegrádi országok NATO-integrációjának folyamata ,In : Stepper Péter Közép-Európa és a visegrádi együttműködés-Történelmi és politikai nézőpontok. Budapest, 2019 , Antall József Tudásközpont kiadvány 97.-100. oldal

REMEK Éva (2015) *V4 kül- és biztonságpolitikája*. In: Tanulmánykötet a 6. Báthory-Brassai nemzetközi konferencia előadásaiból. Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola, Budapest, 285,-294. oldal
Forrás: http://real.mtak.hu/85322/1/285_6BBK_konyv_2_u.pdf (2020.10.20.)

SZABÓ Zsolt-BALÁS Gábor-BORBÁS Gabriella, KISS Gábor, PIROSS Antal, POTROVSZKI Gábor-SZERLETICS Ákos: Európai Unió források rendszere 2014–2020 Gyakorlati útmutató pályázóknak és pályázatóknak 10.-248. oldal
Forrás: http://hetfa.hu/wp-content/uploads/2018/12/EUforr%C3%A1sokrendszere_webes.pdf (2020.12.06)

TAKÁTS Gergely: A Visegrádi négyek és az európai integráció, Globális biztonsági kihívások, NATO szerepvállalások és Közép-Európa. szerk. GLIED Viktor – TARRÓSY István, Publikon, Budapest, 2006, 139.–157. oldal
Forrás: http://www.publikon.hu/application/essay/296_1.pdf (2020.10.20.)

TÓTH Máté (szerk.)- BAKSAY Gergely - BILEK Péter- CRAKÓ Veronika-GÁSPÁR Pál - ORBÁN Gábor: A privatizáció összehasonlító elemzése a csatlakozó és egyes átalakuló

gazdaságokban; Budapest, 2003

Forrás: http://icegec-memo.hu/hun/kutatasi_projektek/privatization.pdf (2020.11.23.)

URBAN Rusnák: Visegrád: múlt és jövő között (Angol nyelven megjelent: International Issues 4, SIIS, Bratislava, 2002. Fordította: Rádai Gábor.

Forrás: <http://beszelo.c3.hu/03/03/10rusnak.htm> (2020.10.20.)

VÉGH Marcell Zoltán: Csehország – a külföldi befektetők országa 89.96. oldal

Forrás: http://acta.bibl.u-szeged.hu/57741/1/muhelytanulmanyok_013_089-097.pdf

(2020.11.22.)

VÉGH Marcell Zoltán: Szlovákia – a legjobb felzárkózó a válságban 98.-104. oldal

Forrás: <https://eco.u-szeged.hu/download.php?docID=39955> (2020.11.25.)

Felhasznált honlapok, hivatalos dokumentumok:

A német kancellárral egyeztettek a visegrádi négyek

Forrás: <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/nemet-kancellarral-egyeztettek-visegradi-negyek>

(2020.11.13.)

A Nemzetközi Visegrádi Alap hivatalos weboldala.

Forrás: <https://www.visegradfund.org/about-us/the-fund/> (2020.10.23.)

A Visegrádi Csoport 2017/2018. évi magyar elnökségének programja, Külgazdasági és Külügyminisztérium, Budapest, 2017 7. oldal

Forrás: <https://kki.hu/assets/upload/a-visegradi-csoport-magyar-elnoksege-program.pdf>

(2020.11.06)

Az európai parlament hivatalos oldala.

Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-rome> (2020.01.04.)

Az Európai Unió hivatalos oldala : Az EU működésének finanszírozása

Forrás: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/revenue-income_hu

(2020.12.11.)

Európai Bizottság: EU budget own resources

Forrás:https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/eu-budget-2014-2020/revenue/own-resources_hu (2020.12.11.)

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK: A kohéziós politika forrásainak elosztása a tagállamok körében a 2021–2027-es időszakban 3.-51.oldal

Forrás:https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RCR_COHESION/RCR_COHESION_HU.pdf (2020.12.10.)

Európai Tanács „Az Európai Unió Tanácsa hivatalos oldal : Az EU hosszú távú költségvetésének meg tárgyalása

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/the-eu-budget/negotiating-the-long-term-eu-budget/> (2020.12.07.)

Európai Tanács Az Európai Unió Tanácsa hivatalos oldal: Az EU 2021–2027-es időszakra vonatkozó hosszú távú költségvetése

Forrás:<https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/> (2020.12.07)

EUROSTAT RAMON - Reference And Management Of Nomenclatures : METADATA NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics), by country, version 2021

Forrás:https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=NUTS_2021&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=45756163&StrLayoutCode=HIERARCHIC&IntCurrentPage=1 (2020.12.09.)

EUROSTAT: Éves foglalkoztatási statisztikák - Lengyelország

Forrás:https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Archive:Employment_statistics/hu (2020.12.10)

EUROSTAT: GDP down by 12.1% in the euro area and by 11.9% in the EU

Forrás:<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11156775/2-31072020-BP-EN.pdf/cbe7522c-ebfa-ef08-be60-b1c9d1bd385b> (2020.11.14)

Gazdasági intézkedések a koronavírus ellen: nemzetközi összehasonlítás

Forrás:<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200618/gazdasagi-intezkedesek-a-koronavirus-ellen-nemzetkozi-osszehasonlitas-437398> (2020.11.13)

Itt a magyarázat, miért kivételezett Magyarország a többi visegrádi országgal a teljes határzár ellenére

Forrás:<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200901/itt-a-magyarazat-miert-kivetelezett-magyarorszag-a-tobbi-visegradi-orszaggal-a-teljes-hatarzar-ellenere-446784> (2020.11.13)

JACEK Kucharczyk: Poland's Road to Europe in the Eyes of Public Opinion

Forrás:<https://www.iwm.at/transit-online/polands-road-to-europe-in-the-eyes-of-public-opinion/> (2020.11.16.)

Jól kezelik a járvány okozta válságot a visegrádiak

Forrás:<https://magyarnemzet.hu/belfold/jol-kezelik-a-jarvany-okozta-valsagot-a-visegradiak-8665716/> (2020.11.14)

Jól reagáltak a járványra a V4-ek

Forrás: <https://moszkvater.com/jol-reagaltak-a-jarvanyra-a-v4-ek/> (2020.11.13)

KATARZYNA Kolodziejczyk: Poland in the European Union ten years of membership ;
Revista UNISCI / UNISCI Journal, N° 40 (Enero / January 2016) 10.-26. oldal

Forrás:<https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-78913/UNISCIDP40-1Katarzyna%20K.pdf> (2020.11.16.)

Koronavírus: összehangolják a népegészségügyi tevékenységüket a visegrádi négyek

Forrás: https://hvg.hu/vilag/20200304_koronavirus_jarvany_visegradi_negyek (2020.11.13)

Koronavírus: Példaértékű a visegrádi négyek együttműködése

Forrás:<https://felvidek.ma/2020/03/koronavirus-peldaerteku-a-visegradi-negyek-egyuttmukodese/> (2020.11.13.)

KOVÁCS Gábor: Pest megye kikiáltotta a függetlenségét

Forrás: <https://www.origo.hu/gazdasag/20160128-pest-megye-budapest-nuts-kmr-kozep-magyarorszagi-regio-unios-fejlesztés.html> (2020.12.09.)

Kreatív Európa oldala : International Visegrad Fund (IVF) - Nemzetközi Visegrádi Alap

Forrás: http://kultura.kreativeuropa.hu/content.php?hle_id=9563 (2020.10.23.)

KSH: A gazdasági fejlettség alakulása a kelet-közép-európai régiókban ; statisztikai tükör I. évfolyam.54.szám2007.1-5.oldal

Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/gazdfejlkke.pdf> (2020.12.09.)

KSH: Interaktív grafikonok és térképek - A NUTS területbeosztási rendszere

Forrás: https://www.ksh.hu/interaktiv_euterkepek_nuts2 (2020.12.08.)

MACROTRENDS: Poland GDP Per Capita 1990-2020

Forrás: <https://www.macrotrends.net/countries/POL/poland/gdp-per-capita> (2020. 11. 16.)

MÁDI István: Szlovákia rögzös útja Európába; Cégvezetés, ISSN 1217-615X , 2000. (8. évf.)
3. sz.107-113.old.

Forrás: <http://cegvezetes.hu/2000/02-03/meciar-oroksege/> (2020.11.24.)

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA : Magyarország konvergencia programja 2016-2020
3.-71.oldal

Forrás:https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester-convergence-programme_hungary_2016_hu.pdf (2020.12.01)

MAGYARORSZÁG kormánya hivatalos oldal: Új intézkedések a járvány ellen

Forrás: <https://kormany.hu/> (2020.11.14.)

NAGY Roland: 44 milliárdot nyerhetünk az uniós forrásokból

Forrás: <https://uj szo.com/kozelet/44-milliardot-nyerunk-az-unios-forrasokbol> (2020.11.25.)

NORDEA: Foreign direct investment (FDI) in Poland

Forrás: <https://www.nordeatrade.com/en/explore-new-market/poland/investment>
(2020.11.16.)

PALYAZAT.gov.hu hivatalos oldala: Előcsatlakozási alapok

Forrás:https://www.palyazat.gov.hu/elocsatlakozasi_alapok (2020.10.28)

PORTFOLIO: Hatalmas összeget nyert Csehország a 15 éves EU-tagsággal

Forrás:<https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20190425/hatalmas-osszeget-nyert-csehország-a-15-éves-eu-tagsaggal-322127> ;”Ez a cikk "Az EU kohéziós politikájának hatásai Magyarországon - jelen és jövő" című, 2019. április 1-től 2020. március 31-ig tartó munkaprogram része” (2020.11.22.)

PORTFOLIO: Megvan az uniós büdzséalku, de a magyar-lengyel vétó feladása kell az életbe lépéséhez

Forrás: <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20201204/megvan-az-unios-budzsealku-de-a-magyar-lengyel-veto-feladasa-kell-az-életbe-lepesehez-460462> (2020.12.07)

PRIVÁTBANKÁR.HU:A jogállamisághoz kötik az uniós támogatásokat

Forrás:<https://privatbankar.hu/cikkek/makro/a-jogallamisaghoz-kotik-az-unios-tamogatasokat.html> (2020.12.07.)

STANISLAW Gomułka : Poland's economic and social transformation 1989–2014 and contemporary challenges Central Bank Review ;Volume 16, Issue 1, March 2016, 19-23 oldal

Forrás:<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1303070116000068?via%3Dihub>
(2020.11.16)

Szijasztó: a visegrádi egyttmüködés jól vizsgálzik a mostani nehéz idöszakban is

Forrás:<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/szijasztó-visegrádi-egyttmüködés-jól-vizsgálzik-mostani-nehez-idöszakban> (2020.11.13)

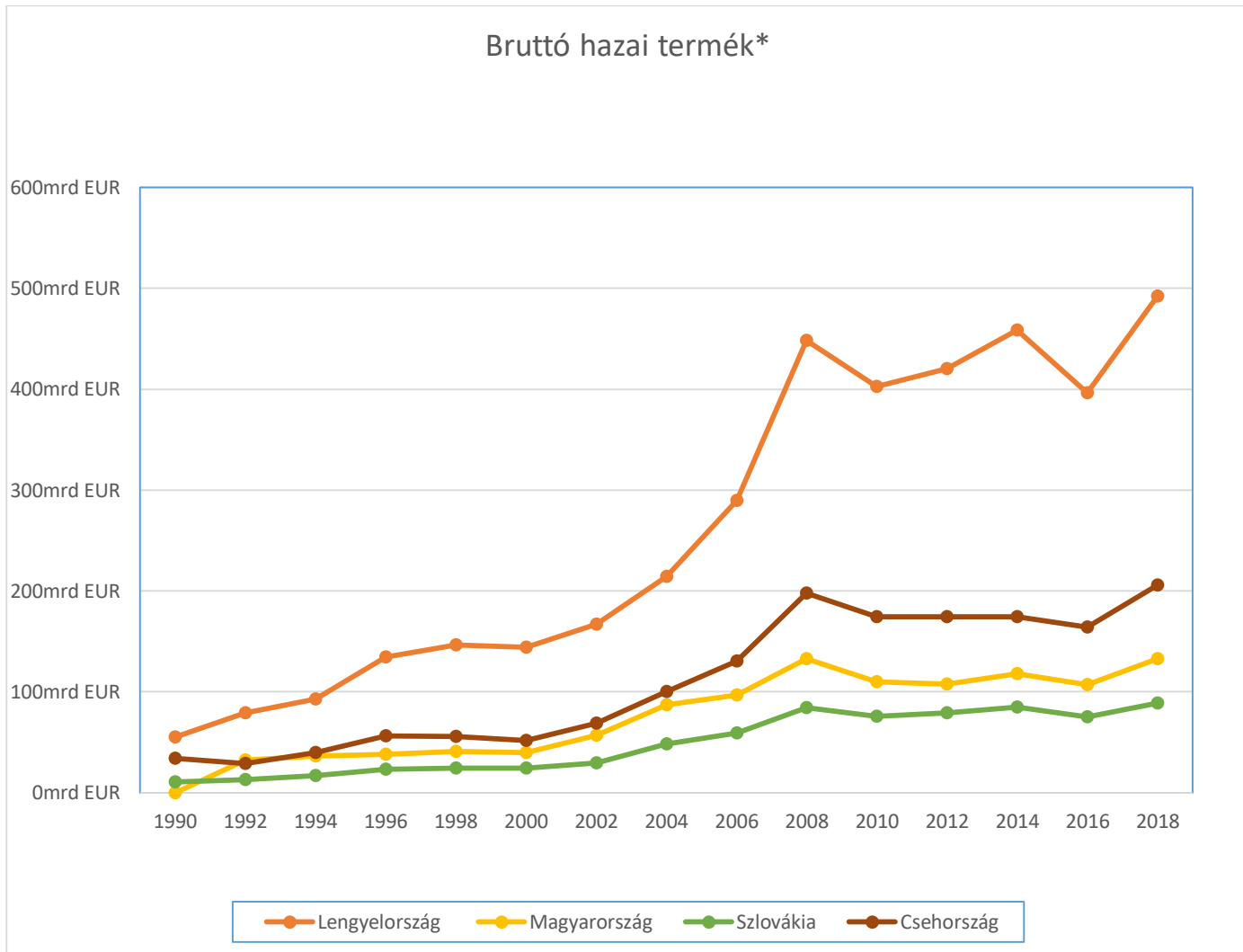
WÉBER Balázs: Magát is lábön lövi a magyar kormány, ha bukik az uniós csomag

Forrás:<https://privatbankar.hu/cikkek/makro/magat-is-labon-lovi-a-magyar-kormany-ha-bukik-az-unios-csomag.html> (2020.12.07)

ZULIK Ákos: Zöldebb-e a szomszéd kertje? – A lengyel és magyar gazdasági rendszerváltás

Forrás:<https://osszkep.hu/2016/03/hol-lett-zoldebb-a-szomszed-kertje-a-lengyel-es-magyar-gazdasagi-rendszervaltas/> (2020.11.14.)

Ábrák és Táblázatok

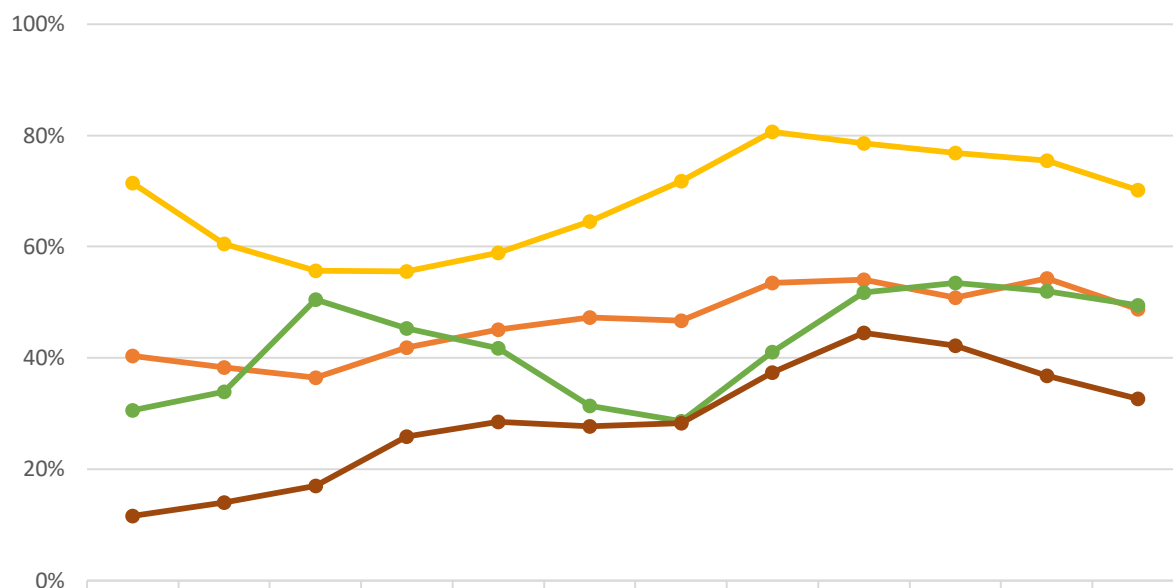

1. diagram Bruttó hazai termék

*Az adatok nincsenek inflációhoz igazítva

Saját szerkesztés a Világbank adatai szerint ,átváltva USD-ről EUR-ra aktuális árfolyamon (2020.11.23)

Államadósság a GDP százalékában megadva

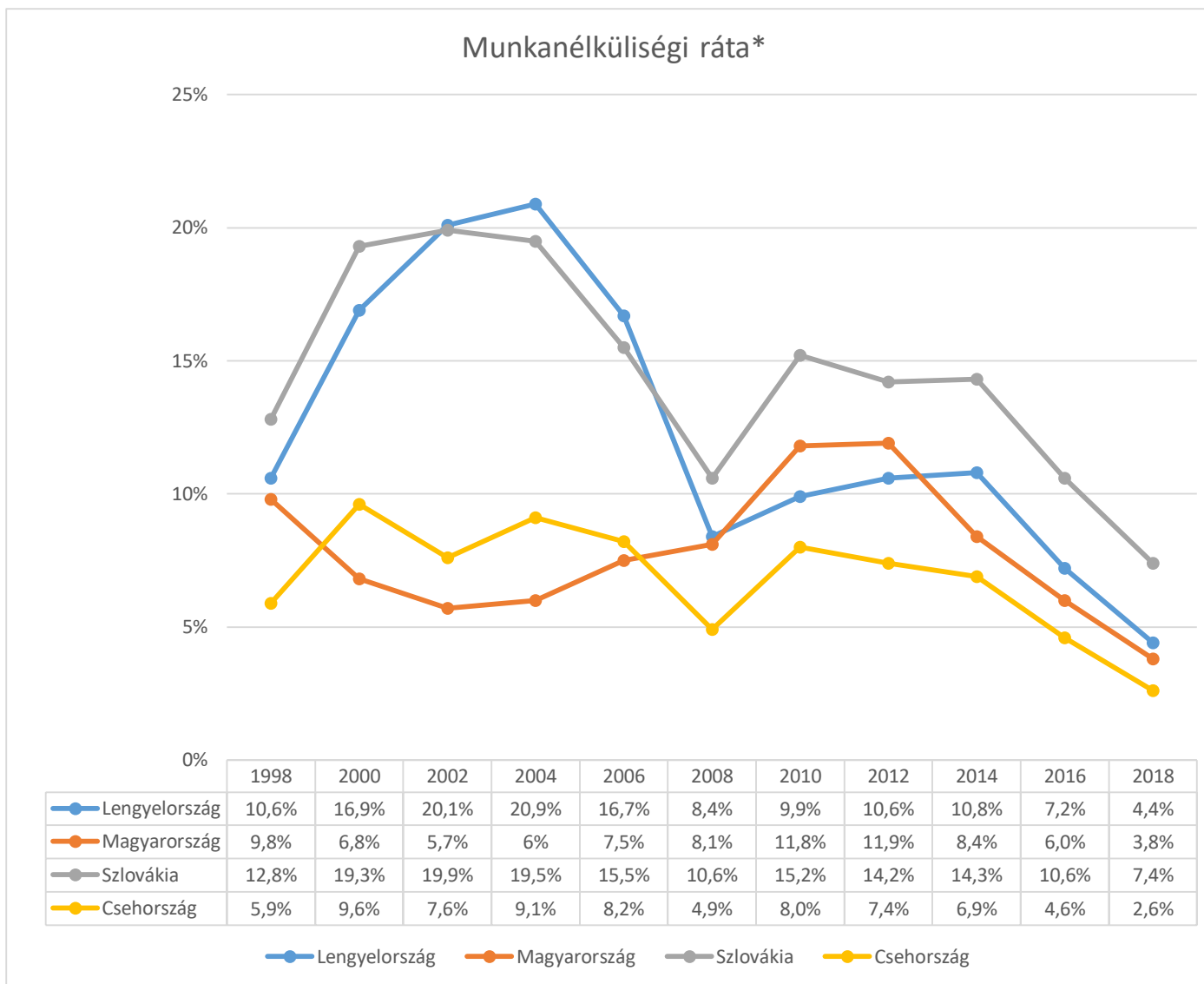

—●— Lengyelország	40,4%	38,3%	36,5%	41,8%	45,1%	47,3%	46,7%	53,5%	54,1%	50,8%	54,3%	48,8%
—●— Magyarország	71,4%	60,5%	55,7%	55,6%	58,9%	64,5%	71,8%	80,6%	78,6%	76,8%	75,5%	70,2%
—●— Szlovákia	30,6%	33,9%	50,5%	45,3%	41,7%	31,4%	28,6%	41,0%	51,8%	53,5%	52,0%	49,4%
—●— Csehország	11,6%	14,0%	17,0%	25,9%	28,5%	27,7%	28,3%	37,4%	44,5%	42,2%	36,8%	32,6%

—●— Lengyelország —●— Magyarország —●— Szlovákia —●— Csehország

2.diagram Államadósság a GDP százalékában megadva

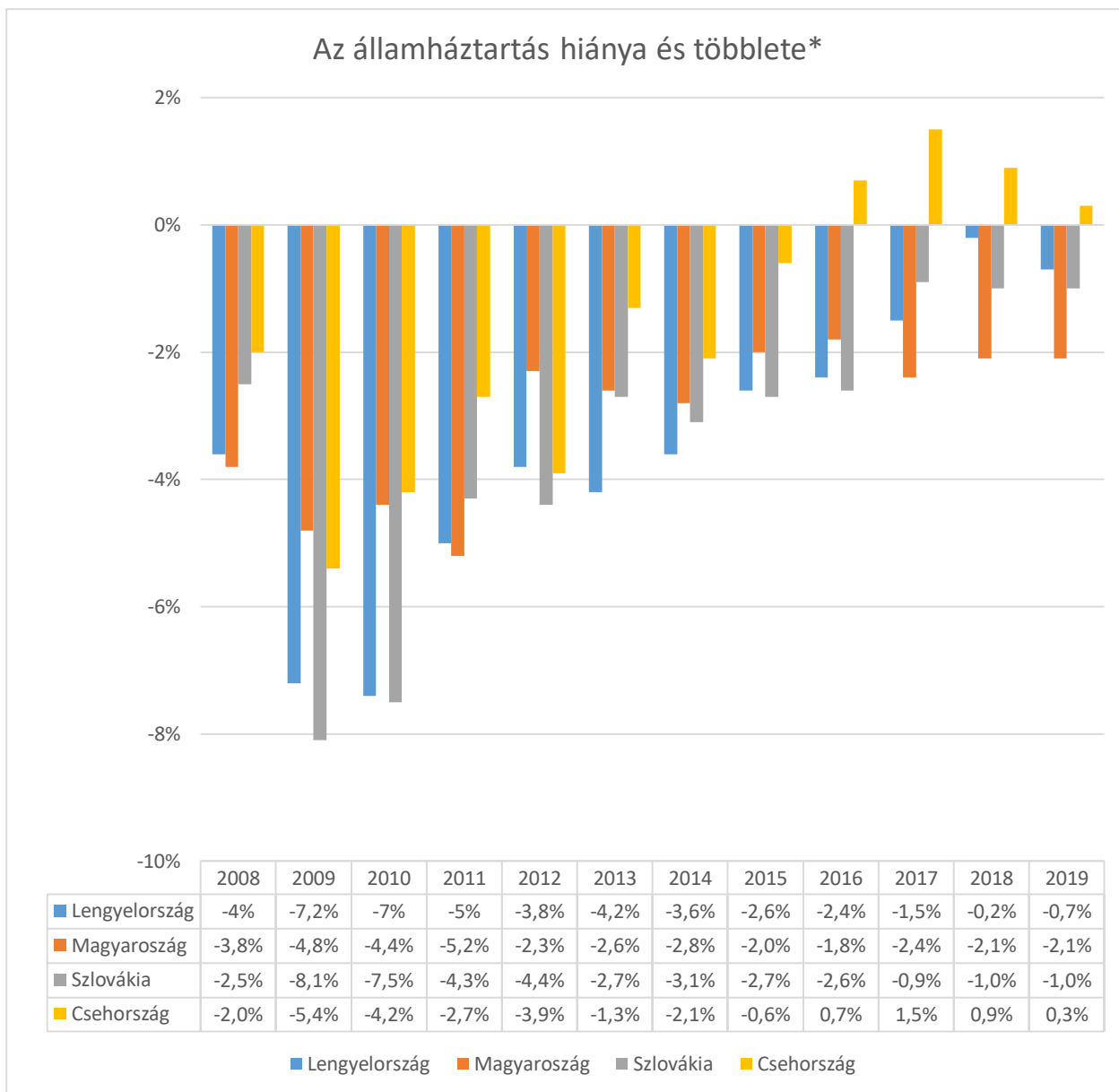
Saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján (2020.11.23)

3.diagram Munkanélküliségi ráta

A munkanélküli ráta mutatók százalékos értéket mutat a teljes munkaképes lakossághoz viszonyítva.

Saját szerkesztés. Adatok forrása: Eurostat (2020.11.22.)

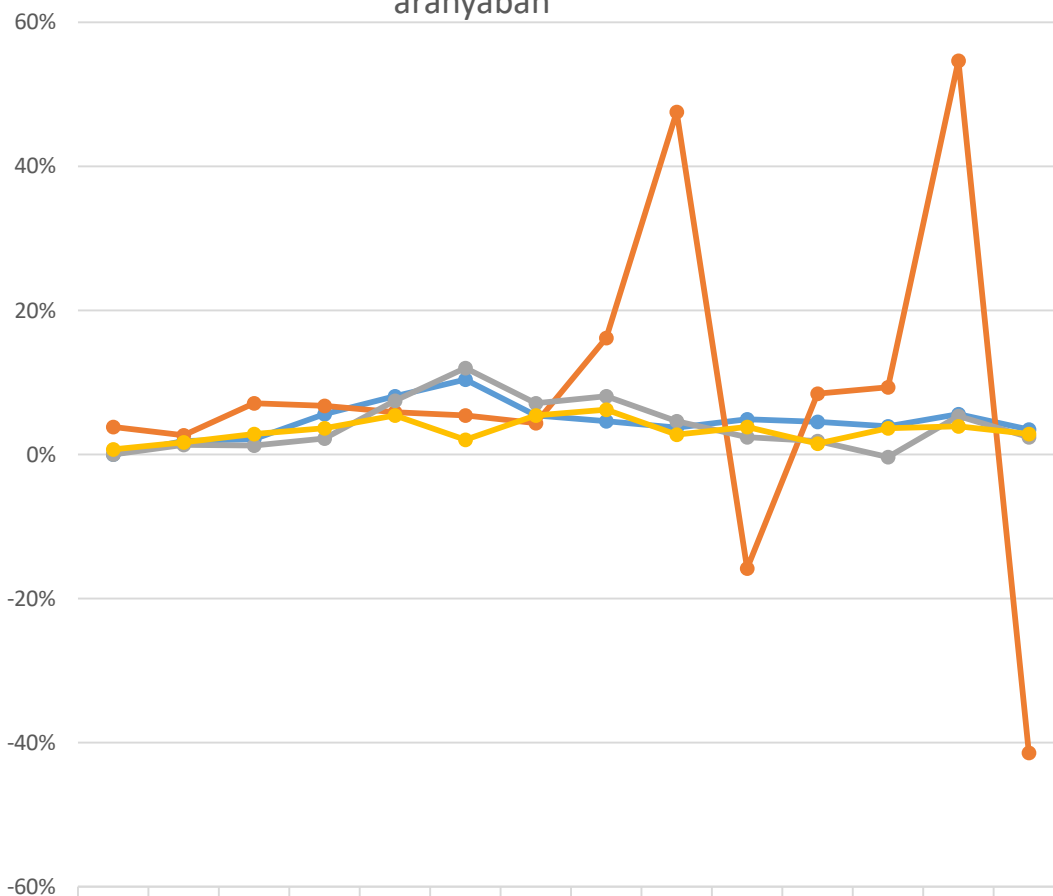

4.diagram Az államháztartás hiánya és többlete

*Az adatok a GDP százalékában vannak megadva

Saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján (2020.11.25)

Közvetlen külföldi befektetések nettó beáramlás a GDP %-os arányában

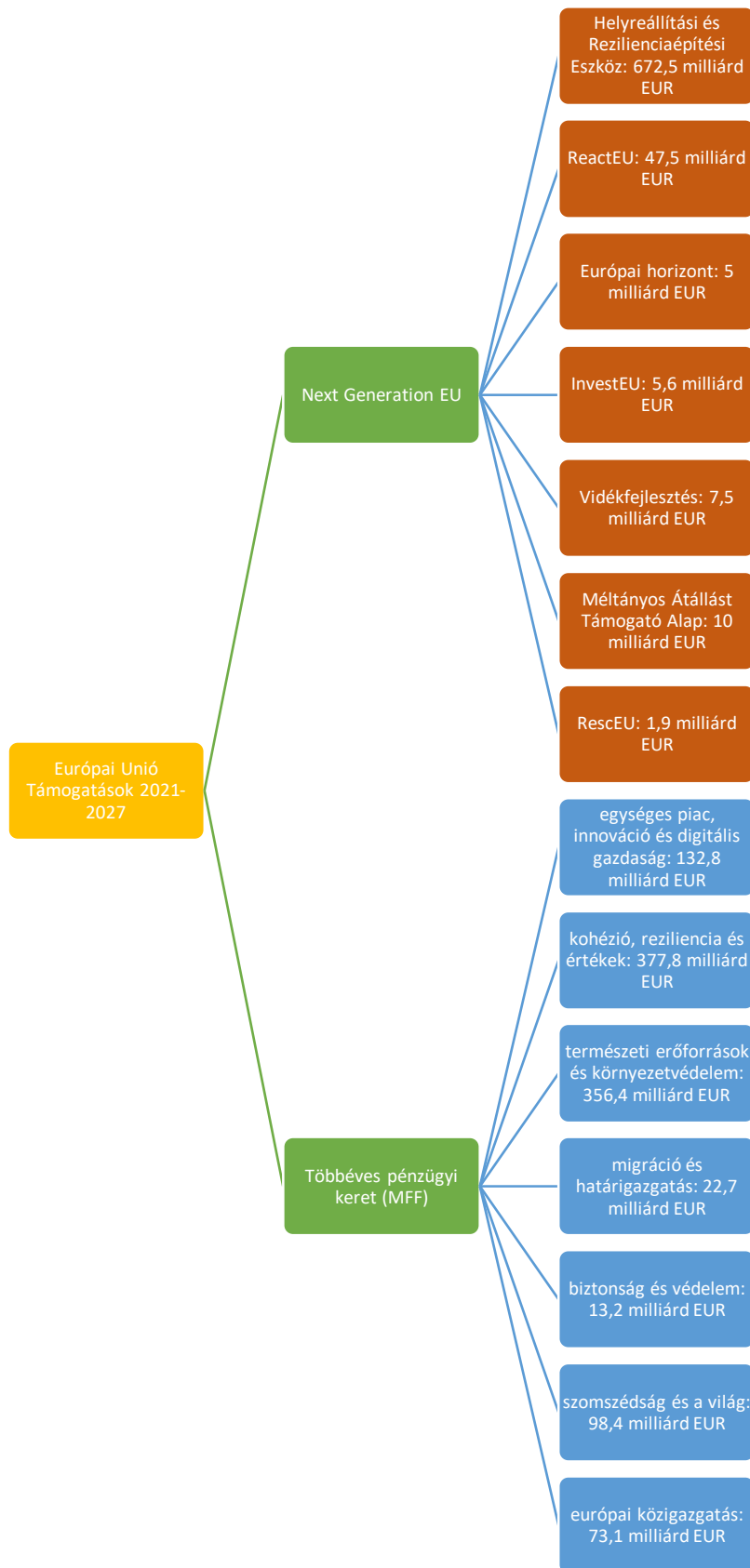

	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Csehország	0	1,85%	2,14%	5,56%	8,09%	10,37	5,39%	4,59%	3,74%	4,90%	4,55%	3,9%	5,6%	3,5%
Magyarország	3,80%	2,65%	7,05%	6,70%	5,82%	5,39%	4,37%	16,16	47,5%	-15,8	8,4%	9,29%	54,7%	-41,5
Szlovákia	0	1,34%	1,26%	2,17%	7,48%	11,99	7,09%	8,06%	4,62%	2,35%	1,88%	-0,36	5,29%	2,41%
Lengyelország	0,72%	1,69%	2,81%	3,66%	5,43%	2,06%	5,44%	6,23%	2,73%	3,84%	1,47%	3,63%	3,88%	2,85%

● Csehország
 ● Magyarország
 ● Szlovákia
 ● Lengyelország

5. diagram Közvetlen külföldi tőke nettó beáramlás a GDP % -os arányában
 Saját szerkesztés a Világbank adatai alapján (2020.11.27.)

Az Európai Unió 2021-2027-es költségvetésének eloszlása

6.diagram Az Európai Unió 2021-2027-es költségvetésének eloszlása

Saját szerkesztés az Európai Unió Tanácsa adatai szerint (2020.12.07.)

	ESF+ Európai Szociális Alap	ERDF Európai Regionális Fejlesztési Alap	CF Kohéziós Alap	CEF Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz	ETC Európai Területi Együttműködés	A teljes juttatás összege
Magyarország	5 507	13 360	3 404	802	255	22 526
Lengyelország	14 913	47 417	12 145	2 861	560	75 034
Csehország	2 701	10 426	8 327	1 962	306	21 761
Szlovákia	2 404	8 117	2 110	497	220	12 852

Az Európai Unió 2021-2027-es Kohéziós Alap eloszlása a Visegrádi Négyek tagországaiban

1.táblázat Az Európai Unió 2021-2027-es Kohéziós Alap eloszlása a Visegrádi Négyek tagországaiban

*Az adatok millió Euróban vannak megadva

Saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján (2020.12.07)

Magyarország Európai Unió egyenlege

	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Összes az EU által kifizetett támogatás	713,4	1 842,2	2 002,6	3 650,0	4 177,1	6 620,0	4 546,1	6 298,1	6 202,5
Nemzeti hozzájárulás összesen	482,8	678,3	833,7	862,5	831,6	890,3	969,4	1 075,8	1 089,6
Összes saját forrás	537,1	782,5	947,1	955,0	928,4	995,8	1 111,7	1 268,9	1 289,7
Bruttó nemzeti jövedelem (GNI)	78 985,7	86 382,7	100 562,0	93 249,2	94 491,0	100 695,0	108 611,0	126 623,0	138 297,0
Működési költségvetési egyenleg	+193,4	+1 115,0	+1 111,7	+2 748,4	+3 280,4	+5 681,6	+3 580,9	+5 205,5	+5 075,5
Működési költségvetési egyenleg (GNI%)	+0,24%	+1,29%	+1,11%	+2,95%	+3,47%	+6,65%	+3,30%	+4,11%	+3,67%

2.táblázat Magyarország Európai Unió egyenlege

*Az adatok millió euróban vannak megadva

Saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján (2020.12.08)

Lengyelország Európai Unióس egyenlege

	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Összes az Eu által kifizetett támogatás	2720	5305	7639,5	11822	15735	17436	10637	16349,5	16365,5
Nemzeti hozzájárulás összesen	1197	2174	3021	3339	3525	3526	3709	3982	4214
Összes saját forrás	1310	2446	3472	3656	3908	3954	4300	4718	5041
Bruttó nemzeti jövedelem (GNI), millió EUR	199055	266501	356365	346 269	370114	396057	408179	476348	502729
Működési költségvetési egyenleg (millió EUR)	+1 438,0	+2 997	+4 441	+8 428	+11 997	+13 748	+6 977	+12 335	+12 044
Működési költségvetési egyenleg (GNI%)	+0,72%	+1,12%	+1,25%	+2,43%	+3,24%	+3,47%	+1,71%	+2,59%	+2,40%

3.táblázat Lengyelország Európai Unióس egyenlege

*Az adatok millió euróban vannak megadva

Saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján (2020.12.08)

Csehország Európai Uniós egyenlege

	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Összes az EU kifizetett támogatás	815	1 330	2 444	3 415	4 529	4 377	4 690	4 121	5 275
Nemzeti hozzájárulás összesen	504	886	2 441	3 415	4 529	4 377	4 690	4 121	1 712
Összes saját forrás	565	1 035	1 396	1 497	1 594	1 506	1 733	1 986	1 999
Bruttó nemzeti jövedelem (GNI), millió EUR	91 463	116 236	150 515	144 607	150 810	144 472	164 074	196 265	210 300
Működési költtségvetési egyenleg (millió EUR)	+272,0	+386,0	+1 178,0	+2 079,0	+3 045,0	+3 004,0	+3 221,0	+2 385,0	+3 515,0
Működési költtségvetési egyenleg (GNI%)	+0,30%	+0,33%	+0,78%	+1,44%	+2,02%	+2,08%	+1,96%	+1,22%	+1,67%

4.táblázat Csehország Európai Uniós egyenlege

*Az adatok millió euróban vannak megadva

Saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján (2020.12.10.)

Szlovákia Európai Unió egyenlege

	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Összes az EU által kifizetett támogatás	388	696	1 241	1 905	2 286	1 688	2 662	2 457	2 304
Nemzeti hozzájárulás összesen	200	346	483	540	645	625	679	763	750
Összes saját forrás	219	401	594	647	742	720	778	851	834
Bruttó nemzeti jövedelem (GNI), millió EUR	33 423	44 137	64 426	65 632	70 706	73 854	79 711	88 419	92 715
Működési költségvetési egyenleg (millió EUR)	+169	+323	+725	+1 349	+1 697	+1 010	+1 986	+1 682	+1 528
Működési költségvetési egyenleg (GNI%)	+0,51%	+0,73%	+1,13%	+2,06%	+2,26%	+1,37%	+2,49%	+1,90%	+1,60%

5.táblázat Szlovákia Európai Unió egyenlege

*Az adatok millió euróban vannak megadva

Saját szerkesztés az Európai Bizottság adatai alapján (2020.12.10.)

V4-es tagországok GDP megoszlása NUTS2 regionális szinten

2018

Lengyelország	
PL21 Małopolskie	40 426,69
PL22 Śląskie	60 998,65
PL41 Wielkopolskie,	48 617,4
PL42 Zachodniopomorskie	18 263,13
PL43 Lubuskie	10 798,24
PL51 Dolnośląskie	41 149,02
PL52 Opolski	10 134,62
PL61 Kujawsko-pomorskie,	21 813,92
PL62 Warmińsko-mazurskie	12 710,24
PL63 Pomorskie	29 227,34
PL71 Łódzkie	29 663,31
PL72 Świętokrzyskie,	11 604,76
PL81 Lubelskie,	18 470,39
PL82 Podkarpackie	19 417,95
PL83 Podlaskie,	10 867,95
PL91 Warszawski stołeczny	86 564,46
PL92 Mazowiecki regionalny	25 633,11
Magyarország	
HU11 Budapest	48 791,78
HU12 Pest	13 783,45
HU21 Közép-Dunántúl	13 335,98
HU22 Nyugat-Dunántúl	13 683,01
HU23 Dél-Dunántúl	8 311,5
HU31 Észak-Magyarország	10 673,5
HU32 Észak-Alföld	12 797,88

HU33 Dél-Alföld	12 405,1
Szlovákia	
SK01 Bratislavský kraj	25 449,58
SK02 Západné Slovensko	27 475,61
SK03 Stredné Slovensko	17 556,27
SK04 Východné Slovensko	19 239,5
Csehország	
CZ01 Praha	53 612,1
CZ02 Střední Čechy	24 063,34
CZ03 Jihozápad	20 561,44
CZ04 Severozápad	15 212,99
CZ05 Severovýchod	24 652,11
CZ06 Jihovýchod	30 482,28
CZ07 Střední Morava	19 345,06
CZ08 Moravskoslezsko	19 641

6.táblázat V4-es tagországok GDP megoszlása NUTS2 regionális szinten 2018

*az adatok millió EUR-ban vannak megadva

Saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján (2020,12.09)

Az Európai Unió támogatása a V4 tagországok regionális bontásban a
2014-2020 időszakban

Magyarország	
HU32 Észak-Alföld	1,242,431,575
HU33 Dél-Alföld	1,059,485,115
HU31 Észak-Magyarország	967,308,900
HU21 Közép-Dunántúl	896,179,465
HU22 Nyugat-Dunántúl	835,245,366
HU10 Közép-Magyarország	831,310,000
HU23 Dél-Dunántúl	755,896,812
Lengyelország	
PL22 Śląskie	2,200,723,333
PL12 Mazowieckie	2,047,248,754
PL41 Wielkopolskie	1,810,680,554
PL21 Małopolskie	1,674,854,033
PL51 Dolnośląskie	1,531,461,270
PL32 Podkarpackie	1,341,625,097
PL11 Łódzkie	1,254,923,919
PL31 Lubelskie	1,238,845,768
PL63 Pomorskie	1,234,356,712
PL61 Kujawsko-Pomorskie	996,151,572
PL42 Zachodniopomorskie	948,707,012
PL62 Warmińsko-Mazurskie	865,662,441
PL33 Świętokrzyskie	733,855,735
PL34 Podlaskie	658,983,982
PL52 Opolskie	610,841,833

PL43 Lubusk	524,409,123
Szlovákia	
SK02 Západné Slovensko	1,145,757,470
SK04 Východné Slovensko	862,786,163
SK03 Stredné Slovensko	714,124,271
SK01 Bratislavský kra	189,158,106
Csehország	
CZ06 Jihovýchod	819,179,936
CZ05 Severovýchod	731,874,971
CZ02 Střední Čechy	651,736,239
CZ03 Jihozápad	590,951,557
CZ07 Střední Morava	590,148,556
CZ08 Moravskoslezsko	585,892,430
CZ04 Severozápad	541,979,858
CZ01 Prah	267,808,494

7.táblázat Az Európai Unió támogatása a V4 tagországok regionális bontásban a 2014-2020 időszakban

*az adatok euróban vannak megadva

Saját szerkesztés az Európai Strukturális és Beruházási Alapok adatai alapján (2020.12.09.)

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános,
bizalmas)

Alulírott MOÉES INEZ (Neptun kód XCGO48)

MAGYARORSZÁG GAZDASÁGI FEJLŐDÉSE A VÁLSÉGRÁPI
NÉGYEK KÖZÖTT AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ ERŐTEREBEN

című szakdolgozatommal/záródolgozatommal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű (a megfelelő rész aláhúzendó) a bizalmas a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
 - szertői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
 - szertői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
 - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatomat az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom — szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett — nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt. Budapest 2020.

12-11

hallgató

s.k.